

letnik C - leto 1998

9

SLOVENSKI ČEBELAR

ISSN 0359-4897

100. LET OD USTANOVITVE SLOVENSKEGA ČEBELARSKEGA DRUŠTVA ZA KRANJSKO, ŠTAJERSKO, KOROŠKO IN PRIMORSKO TER IZHAJANJE GLASILA "SLOVENSKI ČEBELAR"

125. LET OD USTANOVITVE KRANJSKEGA ČEBELARSKEGA DRUŠTVA IN IZHAJANJA "SLOVENSKE ČEBELE"

Franc Šivic: Ali spet čudež v Furlaniji?.....	225	Franc Šivic: Once again a miracle in Furlania - Italia?.....	225
ČEBELARJEVA OPRAVILA		BEEKEEPERS OCCUPATIONS	
Janez Mihelič: Čebelarjeva opravila v septembru	226	Janez Mihelič: The Apiarist Occupation in September.....	226
Matjaž Vehovec: Čebelarjeva opravila v nakladnem panju v septembru	228	Matjaž Vehovec: The Beekeepers occupations in LR hives in September	228
Janez Jelenc: Veterinarski nasveti za september -Pravilna raba zdravil za zdravljenje čebeljih bolezní	229	Janez Jelenc: Veterinary advises - The properly use of medicines against bee diseases	229
DEJAVNOST KIS		FROM THE AGRICULTURAL INSTITUTE	
Janez Poklukar: Ena sadika domačega kostanja na vsako čebeljo družino.....	231	Janez Poklukar: One plant of sweet chestnut tree for each beehive	231
IZ TUJE LITERATURE		FROM THE FOREIGN LITERATURE	
Tatjana Pliberšek: Znano in neznano o vzreji matice	232	Tatjana Pliberšek: Known and unknown about bee queen rearing	232
IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV		FROM THE EXPERIENCE OF OUR BEEKEEPERS	
Brane Kozinc: Moj način čebelarjenja Marjan Debelak: Vprašanja in odgovori v zvezi s čebelarjenjem v Žnideršičih z zakladami - 3.....	234	Brane Kozinc: My method of beekeeping through the season	234
	238	Marjan Debelak: Questions and answers about beekeeping with AŽ hive trailer - 3	238
BOLEZNI ČEBEL		BEE DISEASES	
Jože Rihar: Zatiranje varoze s timolom	240	Jože Rihar: Extirpation of varoa with timol	240
Janko Božič: Novi čebelji škodljivci na Floridi	242	Janko Božič: A new bee parasite in Florida	242
IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA		FROM THE SOCIETY LIFE	
Janez Mihelič: Apimondia 1999 v Kanadi in 2003 v Sloveniji	243	Janez Mihelič: Apimondia congress 1999, Vncouver - Canada	243
Janez Leben: Čebelarški izlet ČD Dolomiti Polhov Gradec	244	Janez Leben: Beekeepers from Polhov Gradec was in a tripe	244
Mojca Tomažin: Posavsko tekmovalje mladih čebelajev je potekalo v číst 50-letnice ČD Raka.....	245	Mojca Tomažin: Competition of young beekeepers from Posavje was in primary school Raka	245
CZS: Pri Čebelarški zvezi lahko kupite	254	Janez Gregori: Our bee pastures 8.....	256
Janez Gregori: Naše čebelje paše 8	256		
V SPOMIN		IN MEMORIAM	
OBVESTILA		SMALL ADVERTISEMENTS	
MALI OGLASI		NEWS	

Slika na naslovni strani: Tudi ljubiteljski čebelarji prevajajo čebele na pasišča z različnimi prikolicami. Ta je na hojevi paši v Lazah, njen lastnik pa je podpredsednik ČD Dolomiti - Polhov Gradec Janko Prebil, iz Ljubogjne pri Horjulu. Foto: J. Prebil

Pri Pislakovih v Apačah na Dravskem polju. . Matičnice z mladimi maticami bodo kmalu pripravljene in odposlane naročnikom doma in v tujini. Foto: F. Marolt

ALI SPET ČUDEŽ V FURLANIJI?

FRANC ŠIVIC

Pred leti, ko se je v Furlaniji razširil medeči skržat in v veliko veselje domačih čebelarjev povzročil izdatno medenje v poletnem brezpašnem obdobju, sem o tem pisal kot o čebelarskem čudežu. Vse kaže, da se je pri naših sosedih pojavila nova čebelja paša. Ne v poznem poletju, ampak takoj po končanem cvetenju akacije, torej že ob koncu maja. Ta nova paša se imenuje amorfa.

Zaradi letošnje spomladanske pozebe, ki je povzročila veliko škode v nasadih sadnega drevja, na Primorskem in tudi v sosednji Furlaniji ni bilo pričakovati obilnejše paše na akaciji. Ta drevesna vrsta je namreč zelo občutljiva za spomladanske pozebe. Mraz poškoduje njene cvetne nastavke že v popkih, to pa se pokaže pozneje, tako da nastavi drevo razmeroma majhno število cvetnih grozdov; ti so navadno kratki, cvetovi skoraj ne dišijo in tudi medenje je pičlo.

Cvetni klas amorfe. Foto: Šivic

Italijanski čebelarji so bili nemalo začuden, ko so začele njihove čebele po končanem cvetenju akacije prinašati v panje obilico cvetnega prahu živo rdeče barve, mediščne naklade pa so polnile z rumenkastim medom. Tako so čebele v okolici furlanskega mesteca Romans v desetih dneh nabrale od 15 do 20 kg medu nekoliko nenavadnega okusa, ki ga večina čebelarjev do letos ni poznala. Kupci so novo vrsto medu lepo sprejeli, nekoliko manj navdušeni pa so uradni ocenjevalci. Eden izmed njih mi je dejal, da mu med amorfe ni všeč, ker "pizzica", ker v grlu zbada. No, na njegove besede ne dam veliko, saj je tudi za lipov med dejal, da "gratta", da torej praska po grlu, prav ta med pa je vsak dan na moji mizi. Italijani imajo še vedno najraje akacijev med, ker nima izrazite arome in barve.

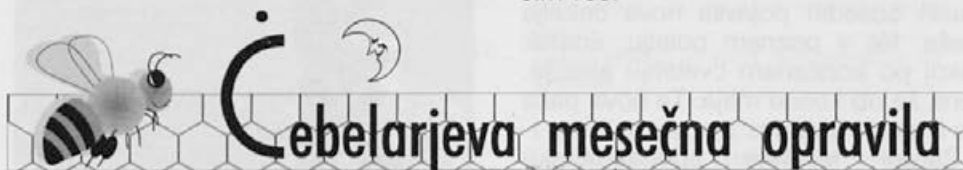
Amorfa je bila še pred približno desetimi leti v Furlaniji dokaj redka in neznan grmovna vrsta. V zadnjih petih letih pa se je neverjetno hitro razmnožila, zlasti ob bregovih desnih pritokov Soče, ob hudourniku Torre in reki Idrijci. Vsako leto se širi na nove površine, kjer so bile prej povečini vrbe, zlata rozga, krvenka in druge trajnice, ki dobro uspevajo na mokrih zemljiščih. Podnebje in tla so v Furlaniji za amorfo očitno

idealna, saj zraste tudi več kot dva metra visoko. Širi se s semenom, ki ga reke in potoki, zlasti ob poplavam, vsako leto nosijo daleč naokoli.

Seveda me je zanimalo, kdo je amorfa v tem delu Italije prvi zasejal. Po daljšem povpraševanju sem izvedel, da so imeli pri vsej stvari prste čebelarji, vendar o svojih podvigih ne želijo kaj dosti govoriti. Amorfa je dokaj agresivna grmovnica. Kjer se enkrat pojavi, je nobena sila več ne zatre. O tem vedo veliko povedati kmetijci in gozdarji na Hrvaškem. Bolj ko jo sekajo in požigajo, bolj se širi.

Za zdaj je amorfa v Furlaniji dobrodošla, saj zlasti ob hudournikih s svojimi koreninami veže zemljo in jo varuje pred erozijo vode. Nezaželena pa bi lahko postala, če bi zmanjkalo neobdelanih zemljišč in bi se začela pojavljati v topolovih nasadih, vinogradih in na travnikih.

Opažam, da se amorfa pospešeno širi tudi na Goriškem, zlasti vzdolž državne meje. Vse, kar se dobrega ali slabega pojavi na italijanski strani, pride slej ko prej tudi k nam in zakaj naj bi bila amorfa izjema. Upajmo torej, da bomo v doglednem času tudi na Primorskem točili med, ki bo naše kupce zbadal v grlu. Pa nič hudega, samo da bi ga bilo čim več.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V SEPTEMBRU

prof. Janez Mihelič

September je za čebelarje še zelo pomemben mesec. Pri čebelah lahko postorimo še veliko tistega, česar nismo v minulem mesecu, in tako čebelam omogočimo, da se dobro pripravijo na prezimovanje. Prav priprava čebel na prezimovanje

je najpomembnejše čebelarstvo opravilo v tem mesecu.

Zelo pomembno je, da smo avgusta uničili večino varoj in da smo čebele dražilno krmili - izjema so le kraji, v katerih čebele nabirajo škržatovo mano (Primorska) ali nektar na zlati rozgi (Posavje), jim dodajali beljakovinsko hrano oziroma nadomestke cvetnega

prahu ter skrbeli, da je bila v napajalniku stalno čista voda. Letos je ponekod, predvsem tam, kjer lani niso dovolj natančno zatirali varoze, ta vnovič hudo napadla čebelje družine. Zato tudi ta mesec, če so družine močnejše okužene, še zatiramo varozo in s tem rešimo zimske čebele, da jih ta nevarni čebelji zajedavec ne bi preveč poškodoval. Če smo upoštevali priporočila, so v začetku septembra v panjih močne čebele družine z obilo mladih dolgoživih čebel, ki bodo z lahkoto predelale dodano sladkorno raztopino v zimsko zalogo ter močne in zdrave pričakale pomlad.

Lahko rečemo, da se v čebeljih družinah v tem mesecu dogaja velika sprememba. Kratkožive poletne čebele odmirajo, povečuje pa se število dolgoživih zimskih čebel, ki jih moramo ohraniti čim bolj vitalne in neizčrpane vse do prvih mrzlih zimskih dni. Če smo uničili večino varoj, lahko še tudi ta mesec pospešujemo zaleganje matic. Ne strinjam se namreč z ugotovitvijo, da je pozno zaleganje nezaželeno, ker se v pozni zalegi znova razmnožijo varoe. Uporabiti moramo tako učinkovite metode zatiranja varoj, da jih v panjih, ki jih pripravljamo za zimo, skoraj ni več. Tako se tudi ne bo mogla občutneje razmnožiti v pozni zalegi. Seveda pa jo moramo zatirati že avgusta in septembra in ne šele sredi oktobra.

Preden začnemo družine ta mesec krmiti za zimsko zalogo, jih še zadnjič pregledamo. Slabiče prek časopisnega papirja združimo s srednje močnimi družinami. Panje in satnike očistimo voščenih prizidkov, vse mlade sate odstranimo iz plodišč ali jih pomaknemo na rob gnezda. Ker mladi sati bolje prevajajo toploto, jih matice spomladi nerade zaležejo. Če matice spomladi lahko izbirajo med svetlimi in temnimi sati, bodo zalegle le temne sate, svetlih pa ne. Drugače pa se matice vedejo, če imajo v gnezdu samo svetle

sate. Takrat jih zaležejo po vrsti in med njimi ne delajo razlik. Čebele tudi na svetlih satih zelo dobro prezimijo, če je hrana ustrežna. Odstranimo tudi poškodovane sate in sate s preveč trotovske celice ali prestare črne sate, ki imajo že premajhne celice. Če prezimujemo v plodišču, konec meseca pobremo iz medišč vse sate in jih sortiramo; slabe damo v polivinilaste vreče, da jih bomo pozimi prekuhali v vosek, dobre pa spravimo v omaro za satje. V kuho lahko damo vsako leto vsaj pet satov iz vsakga panja, tako bomo imeli v panjih mlado satje, saj je to zelo pomembno za ohranjanje higiene, to pa je poglavito za preprečevanje čebeljih bolezni. Pri vseh čebelarskih opravilih pa bodimo zelo pozorni, da ne izzovemo ropanja. Delajmo hitro, in če opazimo rop, takoj ukrepajmo. V večini primerov čebele ropajo tiste družine, ki so brezmatične, zato takšne družine takoj združimo s srednje močnimi družinami.

Nekateri čebelarji čebele prezimujejo tudi v mediščih, saj tam prezimujejo bolje in tudi spomladi je razvoj hitrejši. S tem pa je precej dela, zato večina čebelarjev tega ne dela. Posamezni čebelarji pa prezimujejo družine tudi z mediščnimi sati v panju. Tako jih lahko prezimujemo le, če imamo izjemno močne družine, ki do prvega mraza zasedajo medišče, panje pa moramo zadaj zelo dobro odeti (8 cm debela penasta guma in lepenka).

Čebele krmimo z gostejšo raztopino (trije deli sladkorja in dva dela vode), največ liter na dan, da se čebele preveč ne izčrpajo. V raztopino dodajmo vinski ali jabolčni kis, lahko pa tudi kis za vlaganje ali citronsko kislino, ker čebele pri pretvorbi sladkorja potrebujejo organske kisline. Tako jim olajšamo delo, saj lažje predelajo sladkor v ustrezno obliko. Na petdeset litrov sladkorne raztopine dodamo tri litre jabolčnega kisa ali liter kisa za vlaganje. Seveda je ko-

izvlečke pelina, žajblja, rmana, materine dušice, kamilice, hrastovega lubja in česna. Vsi ti rastlinski izvlečki urejajo prebavo čebel in povečujejo njihovo odpornost, to pa je zelo pomembno pozimi. Družine nakrmimo tako, da imajo od 12 do 15 kg zaloge. Zavedati se moramo, da je zimska zaloga tudi pomemben regulator temperature, saj zadržuje toploto, tako da čebele laže preživijo zelo nizke temperature. Tudi spomladansko zgodnje krmljenje je dvorezni meč, saj dodana sladkorna

klaja gnezdo preveč ohladi. Če želimo imeti somladi močne družine, raje dodajmo družinam kakšen kilogram sladkorja več že jeseni. Krmljenje skušajmo končati najpozneje do 20. septembra, še bolje pa je, če ga končamo že sredi septembra. Pozneje dodajmo le manjše količine, da čebele napolnijo sredino gnezda, kjer se je izlegla zadnja zalega. V zadnji obrok dodajmo tudi fumagilin, saj bomo čebele tako obvarovali pred nosemo.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NAKLADNEM PANJU V SEPTEMBRU

MATJAŽ VEHOVEC

Začetek septembra velja za večino krajev v Sloveniji kot najprimernejši čas za zadnji pregled čebeljih družin in dopolnitev zimskih zalog. Še posebej velja to za nakladne oziroma nizkonakladne panje, saj bi vsako poznejše odpiranje panjev, menjavanje naklad in premeščanje satov onemogočilo naravno oblikovanje gnezda za prezimovanje.

Sat s cvetnim prahom sredi zdaj še razmeroma širokega gnezda ni ovira, ampak naravna in pravilna razporeditev, zato ga nikar ne premeščajte na rob. Ko se bo gnezdo zmanjšalo in se bodo čebele stisnile v gručo na eno ali drugo stran, bo ta sat tam, kjer ga čebele potrebujejo in v zimski gručici še dosežejo.

Velika ovira za nemoten spomladanski razvoj je deviško satje v plodišču, zato ga zamenjajte s temnejšimi oz. že nekajkrat zaleženimi sati, ali pa jih postavite na rob gnezda. Ker pa smo to opravili povečini že pred začetkom avgustovskega dražilnega krmljenja, nam ostanejo za september le še odvzemanje odvečnih mediščnih naklad, dopolnjevanje zimskih zalog in zdravljenje. Natančneje moramo pregledati družino, v kateri še najdemo trote. Vzrok za to je bodisi preleganje ali prestara matica lahko pa celo brezmatičnost. V večini

primerov se te družine ne splača reševati, zato jo postavimo sosednji srednje močni družini in združimo ob pomoči sloja časopisnega papirja. Vsa dela opravljamo zjutraj, proti večeru, ali ob hladnejšem vremenu.

V tistih krajih Slovenije, kjer je med v satju kristaliziral, moramo ta melicitozni med odstraniti iz bližine gnezda, prostor pa znova zapolniti s praznimi sati.

Čebele družine omejimo na toliko naklad, kolikor jih na gosto zasedajo. Praviloma so to tri nizke naklade, od katerih je gnezdo v spodnjih dveh, tretja pa bo po dokrmljenju polna medu oziroma predelane sladkorne raztopine.

V dveh ali samo eni nakladi bomo prezimili samo dobre rezervne družine z letošnjimi maticami, da jih bomo spomladi uporabili za krepitev pridobitnih družin ali za zamenjavo neustreznih matic. Grozdi čebel, ki se po zožitvi življenjskega prostora oblikujejo na žrelih panjev, naj vas ne motijo. Ko se bo bolj ohladilo, bodo izginili sami od sebe. Sedaj nam pride prav tudi globoka podnica, v kateri lahko čebele pod gnezdom podsedajo.

Za dopolnjevanje zimskih zalog uporabljam čiste kapilarne pitalnike, ki sem jih za dražilno krmljenje uporabljal avgusta. Razlika je samo ta, da zdaj odprem več luknjic na pokrovu vedra. Sladkornega sirupa dodam samo toliko, kolikor ga

V letošnji vročini so čebele potrebovale veliko vode. Zato je bilo na napajalnikih vedno polno čebel. Ta zanimiv napajalnik je izdelal čebelar Cverle iz Radeč pri Zidanem Mostu.

Foto: Cverle

posamezna družina potrebuje za dopolnitev lastnih zalog. Povprečna družina dobi polno plastično vedro s 14 kilogrami 72,7 odstotnega apiinverta v dveh do treh tednih. To je industrijsko pripravljen, delno invertiran (že predelan) sladkorni sirup, ki ga čebele samo prenesejo iz krmilnega vedra v celice satja, nato pa celice pokri-

jejo. Ker je že delno invertiran, jih manj obremenjuje, zaradi večje gostote pa se v panjih ne nabira vlaga in ne povzroča ropanja. Ker hkrati dodam družinam mravljinčno kislino proti varoi, panjev ne odpiram več. Konec septembra pobere prazna krmilna vedra in dozirne posode za kislino.

VETERINARSKI NASVETI ZA SEPTEMBER PRAVILNA RABA ZDRAVIL ZA ZDRAVLJENJE ČEBELJIH BOLEZNI

Janez Jelenc, dr.vet.med.

Uspešnost zdravljenja čebeljih bolezni je, seveda poleg pravilne izbire zdravila, v veliki meri odvisna tudi od pravilne uporabe zdravila. Zato si na kratko pogledimo postopke pravilne rabe zdravil, ki so pri nas registrirana za zdravljenje čebeljih bolezni.

Hemovar

Namenjen je za zatiranje varoze čebel; vsebuje aktivno substanco amitraz. V panj ga vnašamo na dva načina: s škropljenjem ali dimljenjem.

Če bomo čebele škropili, naredimo emulzijo iz 15 kapljic hemovarja in 1 litra vode. Škropimo s pršilko, ki kapljice čim bolj razprši. Poškropimo vse sate z obeh strani, stene panja, zalego, matico in čebele na satju. Za vsak sat porabimo največ 30 ml emulzije. Družine zdravimo dvakrat v presledku pet do sedem dni.

Pripravljeni emulzijo moramo porabiti v šestih urah.

Pri dimljenju nakapamo na listič tri do štiri kapljice hemovarja in ga prižgemo, vendar ne sme goreti s plamenom. Panj tesno zapremo, s tem da žrela ne zapiramo.

Najpomembnejše zdravljenje opravimo pozno jeseni ali pozimi, ko v panju ni zalege – izberemo izletne dni, ko je zunanja temperatura vsaj 10 stopinj C. Zdravimo lahko tudi vse roje in druge čebelje družine brez pokrite zalege.

Zdravila ne smemo uporabljati med pašo in ko so v panju med in drugi čebelji pridelki. Med samim zdravljenjem se moramo tudi ustrezno zavarovati z očali, masko z ustreznim filtrom, rokavicami itn.

Bayvarol

Namenjen je za zatiranje varoze in

ušivosti čebel; vsebuje aktivno substanco flumetrin, ki je nanešena na plastične trakove. S teh se aktivna substanca počasi sprošča, s tem pa je zagotovljeno večtedensko delovanje bayvarola.

Doza za normalno razvite čebelje družine so štirje trakovi, ki jih obesimo na sate, tako da prosto visijo med ulicami. Trakove obesimo na meji med zalogo in vencem cvetnega prahu – ne smemo jih dati na zalogo. Za šibkejšje družine zadostujeta dva trakova. Trakove enakomerno razporedimo med ulicami, ki jih zasedajo čebele.

Zdravilo vstavimo v panje zgodaj spomladi pred začetkom čebelje paše ali jeseni po zadnjem točenju in ga pustimo v panjih najmanj štiri do največ šest tednov. Zdravilo lahko tudi, če je v panjih zaloga, ne smemo pa zdraviti med donosom medicīne.

Apitol

Vsebuje aktivno substanco cyamiazol in je prav tako namenjen za zatiranje varoze čebel. Zdravilo je v obliki zrnca, ki jih moramo pred uporabo raztopiti v vodi.

Vrečko (2 g) apitola raztopimo v 100 ml (1 dcl) vode, ki ji dodamo nekaj sladkorja, da jo čebele rajše polijejo. Ob vsakem zdravljenju pripravimo svežo raztopino. Količina raztopine za posamezno družino je odvisna od števila ulic, ki jih zaseda čebelja družina.

Potrebno količino polijemo neposredno po čebelah, najlaže s 50 ml brizgo. Pri AŽ panjih polijemo raztopino po zasedenih ulicah kar skozi matično rešetko, če je medišče prazno. Če je medišče polno ali je čebelje gnezdo v medišču, potem si pomagamo s plastično cevko, ki jo natakujemo na brizgo, in tako vnesemo raztopino v čebelje gnezdo. Med zdravljenjem in osem ur po zdravljenju zunanja temperatura ne sme biti nižja od 10 stopinj C.

Zdravilo lahko tudi čebelje roje, vendar jih moramo pred tem za dva do tri dni zapreti, da porabijo vso zalogo medicīne, ki so jo prinesli s seboj.

Apitol ne ubija varoj v pokriti čebelji zalegi, zato moramo zdravljenje opraviti tedaj, ko v panju ni pokrite zalege, sicer moramo zdravljenje po sedmih dneh ponoviti.

Apilife-VAR

Zdravilo na podlagi naravnih substanc za zatiranje varoze čebel. Timol, evkaliptusovo olje, mentol in kamfora so kot aktivne substance, nanešene na posebne vpojne ploščice, ki omogočajo njihovo hlapenje.

Doza za panj je ena ploščica, ki jo položimo nad satje. Najugodnejša zunanja temperatura med zdravljenjem je od 10 do 12 stopinj C. Če je temperatura nižja, ploščico zdrobimo na štiri do šest delov, da olajšamo izhlapevanje. Po osmih do desetih dneh postopek ponovimo in ga ponavljamo do ozdravitve čebel. Na podnico panja moramo vstaviti past za lovljenje varoj (papir, namazan z vazelinom ali lovilne mreže), na katero se prilepijo odpadli zajedavci.

Zdravljenje moramo končati 30 dni pred pričakovanim začetkom čebelje paše.

Nystatin

Antibiotik za preprečevanje in zdravljenje poapnele zalege čebel. Dodajamo ga lahko v sladkorni raztopini ali v sladkornih pogačah. Čebelji družini krmimo po liter sladkorne raztopine, ki ji dodamo 1 g zdravila. Zdravimo dva- do trikrat na teden, vendar moramo zdravljenje končati vsaj štiri tedne pred pričakovanim začetkom čebelje paše. S tem preprečimo, da bi se ostanki antibiotika znašli v medu.

Na kilogram pogače za krmljenje čebel dodamo po 2,5 g antibiotika, nato pa pogačo pokladamo čebeljim družinam. Tudi pri tem moramo paziti, da pogače odstranimo iz panja štiri tedne pred pričakovano pašo.

Fumagilin

Antibiotik za preprečevanje in zdravljenje nose mavosti čebel. Doza za panj je 1 g, pokladamo pa jo lahko v sladkorni raztopini ali v sladkornih pogačah. Jeseni, takoj po zadnjem točenju, dajemo preventivno prvo dozo, drugo pa ob zadnjem jesenskem krmljenju. Spomladi zdravimo po poprejšnjem pregledu mrtvic. Za zdravljenje se odločimo le, če je laboratorijski izvid pozitiven. Pazimo, da zdravilo ne pride v med, zato zdravljenje končamo vsaj štiri tedne pred pričakovanim začetkom čebelje paše.

ENA SADIKA DOMAČEGA KOSTANJA NA VSAKO ČEBELJO DRUŽINO!

dr. Janez Poklukar

Domači kostanj (*Castanea sativa* Mill.) sodi v družino skledičnic (Fagaceae) in je v tesnem sorodstvu z bukvi (Fagus sylvatica L.) in hrastom (*Quercus* L.). Čebelarjem ga ni treba podrobneje predstavljati. Drevo zraste do 30 m visoko. Listi so suličasti, dolgi 10 do 18 cm, bodičasto nazobčani. Moški in ženski cvetovi rastejo v skupnem socvetju. Kostanj dobro uspeva v zakisanih gozdovih po vsej Sloveniji. Zanimivo je, da je njegovo prvotno območje razmeroma majhno, od severne Španije, prek dela Francije, severne Italije, Slovenije in drugih delov nekdanje Jugoslavije do Kosova. Ljudje smo ga umetno prenesli tudi v druge dele sveta.

Kostanj je gospodarsko uporaben pri proizvodnji tanina, znan je zaradi svojih hranljivih plodov. V širši javnosti je manj znan njegov pomen za čebelarstvo. Zanimivo je, da svetovna čebelarska literatura omenja kostanjev med le mimogrede ali pa sploh ne. To niti ni čudno, ker kostanj medi le na svojem prvotnem območju, na vseh drugih novih rastiščih pa povečini ne. V središču prvotnega območja kostanja, v Sloveniji, je njegovo medenje obilno. Kostanjeva paša je poglavitni vir letnega pridelka medu zlasti v tistih letih, kadar se ne pojavi mana na listavcih in iglavcih.

Kostanjev med je tekoč, kristalizira zelo pozno, tvori velike kristale. V tekočem stanju je jantarne do temno rdečkaste barve, v kristaliziranem stanju je rjav. Ima izrazit tipičen vonj in grenak

okus. Z ostanki kostanjevega medu je bolj ali manj zaznamovan ves med, pridelan na območju Slovenije.

V zadnjih treh desetletjih je kostanj v Sloveniji hudo prizadel kostanjev rak. Območje nekdanje tretje najbolj razširjene medeče drevesne vrste v gozdovih na naših tleh se je do zdaj zelo skrčilo. S tem je seveda zelo prizadeta tudi pridelava kostanjevega medu. K sreči se je tudi v Sloveniji že precej razširila hipovirulentna različica glive povzročitelja kostanjevega raka, tako da počasi že prevladuje nad prvotno škodljivo različico glive.

V okviru Slovenskega akademskega čebelarskega društva je inž. Vlado Tumpej v začetku julija na Ptujju organiziral tematsko razpravo o kostanjevem raku v Sloveniji.

Dipl. inž. Andrej Soršak, sodelavec kmetijske svetovalne službe, je na posvetu povedal, da so bili nekoč za Štajersko značilni kostanjevi logi in da je kostanj zdaj kot sadna vrsta premalo znan. V Sloveniji se zaraščajo številne nekdanje pridelovalne površine, zato je dobrodošla zamisel, da bi ta zemljišča izrabili za sajenje in gojenje kostanja. Težava pa je v tem, da v naših drevesnicah ni nobenega pravega zanimanja in povpraševanja za že odbrane in vzgojene sadike.

Vodja območne enote Maribor pri Zavodu za gozdove Slovenije dipl. inž. Andrej Kovačič nam je pozneje pri cerkvi svetega Bolfenka v Halozah v živo pokazal, kakšno je stanje zdaj.

Mlada drevesa se kljub ranam hitro obraščajo, hipovirulentno glivo pa najdemo že skoraj na vseh rastiščih kostanja. V razpravi na terenu je dozorela misel, da lahko čebelarji znatno pripomoremo k vnovični razširitvi kostanja v Sloveniji.

Čebelarji iz Bele krajine so nam na posvetu ob 40-letnici ČD Semič povedali zanimivo izkušnjo o tem, kako je zaradi pozebe propadla akcija zasanjanja eksotičnih medovitih sadik. Verjetno imajo čebelarji tudi drugod podobne grenke izkušnje. Zakaj pa ne bi čebelarji načrtno razširjali avtohtonih medovitih rastlin, predvsem sadik domačega kostanja in sadik lipe? **Ali smo**

slovenski čebelarji sposobni zasaditi in negovati eno, v Sloveniji odbrano in vzgojeno sadiko domačega kostanja (in lipe) na vsako čebeljo družino? Pri akciji bi nas podprli tudi gozdarji, saj zagovarjajo načela sonaravnega prebiralnega gospodarjenja z gozdovi, organizirani pa bi za ta namen lahko pridobili določena sredstva. Zato vse člane Čebelarske zveze in vso preostalo čebelarsko javnost pozivam, naj razmisli o tej pobudi. Osebnostno sem prepričan, da bomo imeli od tega vsi veliko koristi. Kostanj si bo v naših gozdovih hitreje opomogel in tudi zanamci bodo lahko v večji meri izkoriščali bogato kostanjevo pašo.

Iz tuje literature

ZNANO IN NEZNANO O VZREJI MATICE

Če ne iz veselja, čebelar opazuje čebele zaradi boljše bere medu in ves čas sledi dogajanjem v čebelji družini.

Kako pa svet čebel odkrivajo raziskovalci? V znanosti se je uveljavila zamisel, da skladnost sveta lahko dojamemo le z merjenjem in opazovanjem. Raziskovalec razumsko išče splošno veljavne resnice. Naravo raziskuje zato, da bi jo bolje spoznal. Ob spoznavanju izbranega problema zbira znane ugotovitve o določenem problemu. Na podlagi ugotovitev postavi nepreverjen sklep, ki ga preizkuša s poskusi. Misel podpre z razlogi, zaradi katerih jo je postavil, in s poskusi, ki jih je naredil. Nazadnje misli med seboj smiselno poveže. Preden pa kakšna misel obvelja, je po navadi potrebnih več prepričljivih razlogov in različnih merjenj z enakim izidom.

Pa pogledjmo vzrejo matic поблиže, tako kot se v to tematiko poglobljajo raziskovalci. Sestavek odstira vlogo substanc matice, ki zavrejo vzrejo novih matic. Dogajanje okoli tega lahko strnemo v dve vprašanji:

1. Katere čebele vzrejajo matico?
2. Katera dogajanja v telesu čebele delavke povzročijo vzrejo matice?

Odgovor na vprašanje, kdo vzreja matice, zahteva najprej ugotovitev, kakšne so te čebele. Čebele, ki vzrejajo matico, so lahko specialistke ali naključne krmilke zalege. Specialistke bi bile čebele, katerih naloga je krmiljenje ličink, iz katerih se razvijejo matice. Znano je, da se hrana za krmiljenje ličink delavk in matic razlikuje tako po količini kot po kvaliteti. Delavke krmilke hranijo

prve tri dni stare ličinke delavk z matičnim mlečkom, starejše pa le s pelodom, ličinke matic pa ves čas hranijo z matičnim mlečkom. Čebela krmilka daje ličinkam matični mleček, ki ga izločata čeljustna in krmilna žleza v glavi čebele. Hrana za ličinke delavk in matic se razlikuje po vsebnosti izločkov iz posameznih žlez. Hrana za ličinke matic vsebuje večji odstotek izločkov čeljustne žleze. Čebela krmilka pa hrani ličinke delavk povečini z izločki krmilne žleze. Ni pa znano, ali lahko vsaka krmilka hrani različne tipe ličink, ko naleti nanje, ali pa se nekatere delavke specializirajo za krmljenje ličink matic. Če se res delavke specializirajo, kolikšna pa je količina proizvedenih snovi v čeljustni žlezi? Ali krmilke matic proizvedejo v čeljustnih žlezah več snovi ali enako količino snovi kot krmilke delavk, le da jih med krmljenjem ličinke matice izločijo več?

Prejšnje raziskave so pokazale, da se ob izgubi matice v družini lahko nekatere delavke specializirajo v vzrejevalke matic. Jasno je specializacijo dokazala šele raziskava o odgovoru delavk na feromone matice. Poskus je odkril, da se čebele delavke različno odzivajo nanje. Obstajajo čebele delavke, ki jih feromoni matice zelo privlačijo, in čebele delavke, ki nanje skoraj ne reagirajo. Delavke, ki so se intenzivno odzivale, so se tudi pogosteje zadrževale v bližini matičnikov kot delavke, ki se na feromone matice skoraj niso odzivale.

Ta opažanja so spodbudila dve misli. Obstaja genetska osnova, po kateri delavka vzreja matico in prav zaradi genetske osnove nekatere delavke lahko postanejo specialistke za vzrejo matic. Rezultati so sprožili nove poskuse v dveh smereh. Čebele, ki se intenzivno odzivajo na feromone matice, bi lahko bile komercialno zanimive

pri vzreji matic. Odgovor bo znan šele s primerjavo števila in kakovosti matic v družinah, ki so jih vzredile čebele z veliko odzivnostjo na feromone matice, z normalnimi družinami pri vzreji matic. Druga vrsta poskusov se nanaša na vprašanja specialistov. S primerjavo velikosti in vsebine čeljustnih žlez delavk v družinah brez matice z družinami, ki matico imajo, bodo s poskusi preverili ali je v družini brez matice res manjše število delavk s povečanimi čeljustnimi žlezami in ali so te posameznice tiste, ki vzredijo matico.

Drugo zanimivo vprašanje se nanaša na kemično sestavo substanc v čeljustni žlezi. Znano je, da so izločki čeljustne žleze slajši kot izločki krmilne žleze. Višja vsebnost sladkorjev je ključni element, ki stimulira ličinke matice, da več jedo, zrastejo večje in se raje preobrazijo v matice kot v delavke. V čeljustni žlezi pa so še druge snovi, za katere se zdi, da so pomembne pri preobrazbi ličinke v matico. Pomembna naj bi bila zlasti sestavina, imenovana 10-HDA. To sestavino izloča čeljustna žleza delavke in predstavlja 4% sestavin matičnega mlečka. Zanimivo je, da je 10-HDA sorodna dvema sestavinama matičnega feromona 9-HDA in 9-ODA, obe pa proizvajata čeljustna žleza odrasle matice. 10-HDA je precej pogosta v čeljustnih žlezah odraslih delavk krmilk. Vloga te substance v razvoju čebele delavke, ki živi v družini brez matice, pa je še premalo znana.

Kaj se dogaja v čebeli delavki, da se spremeni v vzrejevalko matice? Ko družina izgubi matico, začne nekaj delavk graditi matičnike in vzrejati matice. Vzrejo matice v družini sproži več dejavnikov, med katerimi je najpomembnejši matični feromon. To je izloček čeljustne žleze matice, ki preprečuje delavkam v družini, da bi vzrejele matice. Šele ko je matica odstranjena iz

družine in ko matičnega feromona ni več, začnejo nekatere delavke vzrejati mlado matico. Vzreja matice se začne tudi ob veliki gneči v družini, ko feromon matice ni dobro porazdeljen. Pri vzreji matice so zanimiva dogajanja znotraj čebeljega telesa, nujna za začetek in vzdrževanje vzreje. Verjetno čebela delavka prek anten zazna matični feromon kot signal. Kaj se zgodi s signalom, ko matični feromon izgine? Ena možnost je, da izguba matičnega feromona povzroči spremembo v prenosu signala z antene delavke v njene možgane.

To pa verjetno vpliva na kemične procese v možganih tako, da ti pri

delavki sprožijo vzrejo matice. Tako domnevajo, da bi bilo lahko zmanjšanje količine kemičnih snovi v možganih čebel povezano z izgubo matice, hkrati pa z delavko, ki vzreja matico. Natančen odgovor bodo dali poskusi, ki bodo s primerjavo kemičnih snovi v možganih čebel delavk, ki so vzrejele matico, in tistih, ki je niso, določili vlogo kemičnih snovi pri vzreji matice.

Prevedla in priredila

Tatjana Pliberšek

Literatura: Winston, M.L.1997. Queen rearing. Bee Culture. Jul, 21-22.

Winston, M.L.1987. The biology of honey bee. Cambridge, Massachusetts, London: Harvard University Press.

DRŽAVA REGRESIRA ANALIZO MEDU

Vse čebelarje, ki želijo analitično preveriti kakovost in sestavo pridelanega medu, vabimo, naj na ČZS, Cankarjeva 3/II, 1000 Ljubljana prinesejo pol kilograma vzorčnega medu za analizo. Tisti, ki želijo svoj med zavarovati z zaščitno znamko, pa naj prinesejo dva enaka vzorca (eden ostane v arhivu).

Analiza stane le 2.210 tolarjev, razlika do polne cene analize (85 odstotkov) pa bo plačana iz državnega proračuna do porabe za to določenega denarja. Vse čebelarje zato vabimo, naj ponujeno priložnost izrabijo v celoti. Podrobnejše informacije dobite po telefonu številka 061- 210 992.

ČZS

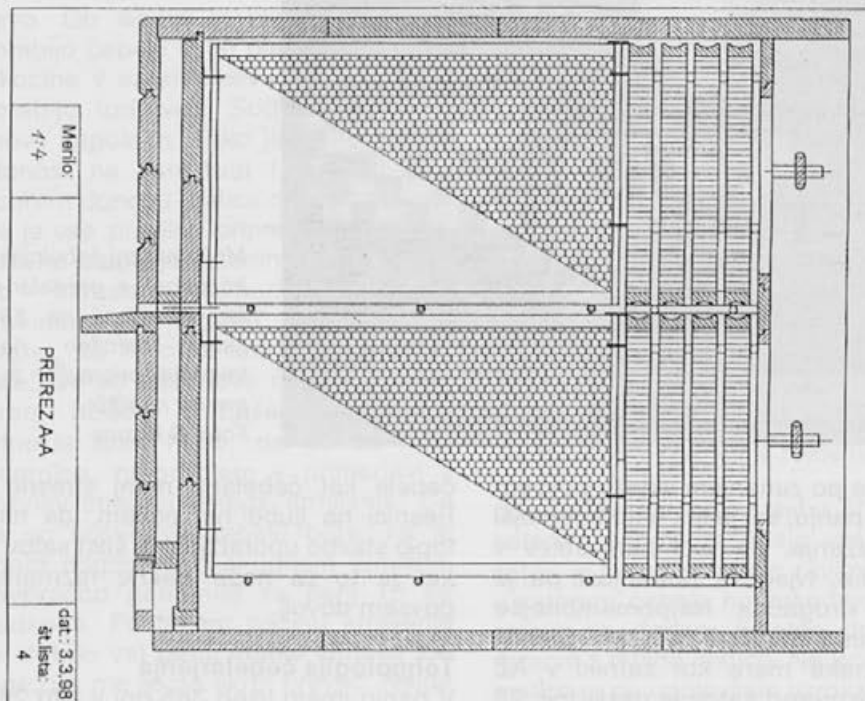
Izkušnje naših čebelarjev

MOJ NAČIN ČEBELARJENJA

Brane Kozinc - Lesce

V uvodu naj najprej predstavim moje čebelarstvo. Za začetek čebelarjenja lahko štejem leto 1963, ko sem začel samostojno čebelariti s prvo čebeljo družino, ki sem jo dobil od starega očeta FRANCA VOVKA, priznanega vzrejevalca matic. Bil sem razočaran, ker sem dobil samo eno

družino. Njegov odgovor sem si zapomnil za vse življenje: "Če boš dobro čebelaril, je to dovolj, da boš povečal čebelarstvo, kolikor boš hotel, če ne, je pa še te družine škoda." S čebelami sem se sicer spoznal že precej prej, saj sem pogosto pomagal staremu očetu. Postopno sem širil in povečeval

svoje čebelarstvo na 30 panjev. Ključna sprememba pa se je zgodila pred približno 15 leti, ko sem se odločil za prevažanje čebel. Zdaj čebelarim s 120 panji čebel. Panje, zabojnik za panje, zabojnik za točenje in druge pripomočke sem skonstruiral sam in jih povečini sam tudi izdelal.

Že po prvem prevozu čebel sem ugotovil, da bodo potrebne korenite spremembe prevažanja, panskega sistema in tehnologije čebelarjenja, saj na tak način, kot so to delali moj stari oče in njegovi prijatelji, ne bo šlo. Preprosto je bilo skonstruirati zabojnik, težja in dolgotrajnejša pa je bila izdelava panja in zanj primerne tehnologije. Prepričan sem, da sem bil pri tem uspešen. Zdaj na ta način čebelarim že več kot 10 let. V enakem panju in po enaki tehnologiji pa čebelarijo tudi moji čebelarski prijatelji, skupaj v petih zabojnikih s 60 panji. Vsi dosegamo z veliko manj dela in nepotrebneга vznemirjanja čebel pri donosih medu nadpovprečne rezultate.

Razvoj panja

Hitro sem ugotovil, da klasični AŽ panj ni primeren za moje zahteve in potrebe. Nakladni panj me ni zanimal iz več razlogov, ki jih ne bom navajal. Prvo in edino vodilo pri iskanju novega panja mi je bilo, da so čebele edine spremljevalke človeka, katerim mu vse doslej ni uspelo spremeniti njihovega načina življenja. Torej se mora človek prilagoditi njim in jim omogočiti živeti in delati tisto, za kar so bile ustvarjene. Da bi ugotovil, kakšno domovanje jim ustreza in kako si v njem uredijo življenje, sem jim dal na voljo tako rekoč neomejen prostor. To je bil velik lesen zaboj v velikosti štirih AŽ panjev. Po treh letih opazovanj življenja čebel v tem velikanskem panju pa sem se odločil, kakšen bo moj panj in kako bom z njim čebelaril. Pri tem sem upošteval predvsem potrebe čebel, nato pa prilagodjenost AŽ sistemu.

Konstrukcija panja

*Moj prevozni čebelnjak
kontejner z predelan-
imi AŽ panji na 28
satov naložen na
tovornjak pripravljen za
prevoz na pašo
Foto: B.Kozinc.*

Panj je po zunanjem videzu povsem enak AŽ panju, saj je tak najprimernejši za prevažanje, pa tudi namestitvev v čebelnjake. Njegova notranjost pa je povsem drugačna. Najpomembnejše je, **da nima matične rešetke**. Satniki imajo enake mere kot satniki v AŽ panju. Razpored satov je naslednji: 22 satov je na hladno, osem pa na toplo stavbo. Ker ni matične rešetke, je plodišče toliko dvignjeno, da je do medišča le 8 mm, kolikor merijo nosilne palice. Tako na podnici ostane več prostora, ki ga lahko uporabimo za pitalnik ali za vstavljanje pogače. Okvir z razstojišči je samo eden in obsega plodišče in medišče, prirejen pa je tako, da vanj lahko vstavim dva manjša okvira z mrežico ali dva pitalnika, ali pa ju kombiniram. Vsak pitalnik drži 5 l in ima kontroliran odvzem hrane. Za okvir z razstojišči lahko vstavim premične nosilce za osem satov na toplo stavbo (4 + 4). Nazadnje pa je še okvir z mrežico, ki zapre panj. Drugačna je tudi brada panja, saj je le okvir z mrežico. To se je pokazalo kot dobro zlasti pri prevažanju. Čebele sploh ne opazijo, da so zaprte, saj imajo prav toliko svetlobe in zraka kot pri odprtem panju.

Zato so čebele med prevozom povsem mirne, pa tudi odpiranje panjev po prevozu je lažje ter tako za

čebele kot čebelarja manj stresno. Resnici na ljubo naj povem, da na toplo stavbo uporabljam le šest satov, ker je to za naše pašne razmere povsem dovolj.

Tehnologija čebelarjenja

V panju imam vseh 365 dni v letu 28 satov, čeprav jih je mogoče ob različnih primerih odstraniti poljubno število. Vendar je to že dodatno, nepotrebno delo, saj je končni učinek enak. Opis dela s čebelami bom začel z mesecem avgustom, saj bo tako najbolj razumljiv.

V drugi polovici avgusta je najprej na vrsti še zadnje točenje medu, kajti čebele je treba pravočasno pripraviti za zimo. Po točenju vstavim iztočene sate nazaj v panj, tako da so najstarejši sati zadaj v topli stavbi in pripravljene za spomladansko zamenjavo. Nato panje toplotno izoliram in zaprem. Panje bom znova odprl šele naslednje leto ob cvetenju češnje. Tako pripravim za zimo vse panje, ne glede na to, koliko čebel je v panju, tudi tako imenovane slabiče. Na vrsti je le še krmljenje čebel za zimsko zalogo. Približno 100 m od zabojnika (čebelnjaka) namestim kot napajalnik dva soda s prostornino 200 l. Napolnim ju z 12 do 14-odstotno sladkorno raztopino. Soda

pokrijem z lesenim plovcem in suho travo. Ob lepem in toplim vremenu porabijo čebele iz 60 panjev oba soda tekočine v enem dnevu, lahko pa je porabijo tudi več. Sode vsak večer znova napolnim. Tako je lahko dnevni "donos" na panj tudi 1 kg. Ob tako dobrem donosu matica odlično zalega. Če je vse pravilno pripravljeno, se čebele ne utapljuje v sodih in NE ropajo. Ob slabem vremenu krmljenje prekinem! To storim predvsem iz strahu, da bi krnil tudi sosedove čebele. Če so sosedove čebele le 1 km stran, bodo z našega "pasišča" odnesle tako malo, da še za nas, Gorenjce, ni problem v primerjavi z dobrimi stranmi takega krmljenja. Če pa so sosedove čebele bližje, se je dobro dogovoriti o skupnem krmišču. Povprečno namenim za panj 10 kg sladkorja. Pri takem načinu krmljenja **ne dobijo vsi panji enake zimske zaloge**. Pa me to ne skrbi preveč. Najde se tudi tak panj, ki si ni nabral dovolj zimske zaloge in propade od lakote. Take čebele v mojem čebelarstvu tudi nimajo kaj iskati! Če takega načina krmljenja ni mogoče izvesti, je na voljo tudi druga možnost. Odstraniti je treba sate iz tople stavbe. V okviru namestim dva pitalnika in z dvakratnim krmljenjem je storjeno vse. Potem potrebujejo čebele do pomladi le še mir.

Ko se februarja ali marca začnejo topli dnevi, dobi vsak panj na podnico pogačo. Pogačo odzemajo je le ob takih dneh, ko čebele v panj prinašajo vodo, zato je ta rešitev boljša, kot če bi pogačo namestili nad gnezdo ali ob njem. Pogača mora biti čebelam na razpolago vse do prve paše. Ko aprila zacveti češnja - točno določeno drevo, čebele prvič in zadnjič pregledam. Ko odprem panj, najprej odzajem tri najslabše sate in jih dam v predelavo. Odstranim sate tople stavbe, da lahko vidim razpored čebel in ocenim njihovo moč. Ob gnezdo dodam tri nove satnice. Sate, ki jih zamenjam s satnicami,

Kontejner postavljen na pasišču na Platku. Razkladanje je hitro kar je pomembno.

pa prestavim v toplo stavbo. V panju, v katerem čebele zasedajo vsaj sedem satov, je to tudi vse delo z njimi. V panj, v katerem čebele ne zasedajo sedem satov, pa dodam 5-satno družino iz rezerve z mlado matico. Ne iščem stare matice in ne ugotavljam vzroka šibkosti družine. Družini se brez težav združita. Katera matica ostane, ne vem, pa tudi zanima me ne. Čebele že vedo, katera je boljša. Pri tem načinu združevanja je zanimivo, da čebele včasih že po eni uri iz panja vržejo matico (ponavadi staro), spet drugič pa ostaneta v panju obe tudi po mesec dni in več. S tem posegom izenačim moč družin in zamenjam slabe matice. Starosti matic ne kontroliram, pomembno je da dobro zalegajo. V tem obdobju matice intenzivno zalegajo, in ker prostorsko niso utesnjene, je pred začetkom paše zaleženih 16 satov in tudi več. Želja po rojenju se ponavadi ne pojavlja, zato se v ta problem ne poglobljam. Pred začetkom paše odstranim žrela na panju, tako da imajo čebele čim bolj neoviran dostop. To pa je tudi vse delo do prvega točenja. Ob prvem točenju dodam vsaki družini še dve satnici. Izločeno satje porabim pri narejanju rezervnih družin. Če pri točenju naletim na družino, ki se pripravlja na rojenje, iz nje naredim pet ali šest rezervnih

družin, namesto nje pa vstavim novo. To delam tako, da ostanejo tudi vse pašne čebele. Sicer pa se to zgodi največ s tremi ali štirimi družinami, zato me ne moti, saj iz njih naredim 15 do 20 rezervnih družin.

In kako poteka točenje, če ni matične rešetke? Medišče je polno medu, če je dobra paša, je polna tudi vsa topla stavba, v plodišču pa je polno zalege. Torej je vse tako, kot da bi bila v panju matična rešetka. V nečem pa se le razlikuje. Na satih v plodišču ni vencev medu ali pa so zelo majhni. Kako nastane takšna razporeditev? Čebele v naravi težijo k temu, da si v bivališču ustvarijo tak razpored, kot jih je naučila narava. Najbliže vhodu v panj je zalega, za njo in nad njo pa je med. To ji omogoča prav ta panj. Ob vračanju iztočenega satja dobi vsaka družina tudi pogačo, da laže premaga stres zaradi točenja. Potem samo še skrbim, da čebelam omogočim čim boljšo pašo. Doslej še nisem doživel tako obilne paše, da bi bil panj premajhen. V dokaz, da je moj način čebelarjenja

dober, so tudi naslednji podatki:

- Največji dnevni donos na panj je bil na akacijevi paši v okolici Osijeka, in to kar 12kg.

- Najtežji sat medu (6,40 kg) je bil na žajbljevi paši v Istri.

- Iz enega panja sem iztočil največ medu (46 kg) na smrekovi paši na Jelovici.

- Največ satov zalege hkrati je bilo na paši oljne repice v Slavoniji (18).

Tak je moj način čebelarjenja, preprosto, kolikor je le mogoče. Čebelam dam to, kar rabijo: **mir in dobro pašo**. Da delam pri čebelah le toliko, kot je nujno potrebno, bodo potrdili moji čebelarski prijatelji, saj pravijo, da nisem čebelar, ampak pobiralec medu!

V tem kratkem opisu mojega čebelarjenja vas nisem hotel utrujati z merami in skicami ali fotografijami, saj ni moj namen propagirati tega načina čebelarjenja. Slovenci smo pač taki čebelarji, da vsak prisega na svoje inovacije. Če pa bo ta opis koga le spodbudil k razmišljanju, se za podrobnosti brez zadrege lahko oglasi pri avtorju.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI V ZVEZI S ČEBELARJENJEM V ŽNIDERŠIČIH Z ZAKLADAMI - 3

MARJAN DEBELAK

VPRAŠANJE:

Ali je nujno spodbujevalno ali dražilno krmljenje "na zalogo", če želimo do zčetka prvih glavnih paš razviti močne čebelje družine?

ODGOVOR:

Po dolgoletnih izkušnjah, ki sem si jih nabral od leta 1975 pri svojem zakladnem čebelarstvu, lahko z vso gotovostjo trdim, da je spodbujevalno krmljenje vsaj v mojem primeru povsem nepotrebno. V vseh teh letih so se moje pridobitne družine v dvoetažno zazimljenih AŽ panjih, kljub občasnemu slabemu "vremenu", pravočasno razvile do polne moči, ko so že nujno rabile svoj tretji panjski oddelek - zaklado. To dosegajo samo, če so dobro

zazimljene z zadostnimi zalogami hrane. Sklepam, da imajo podobne možnosti tudi druge čebele skoraj povsod po Sloveniji, saj pašne razmere okoli mojega čebelnjaka na Bledu niso nič posebnega.

Zato se lahko samo čudim, ko berem sredi mojega prispevka o čebelarjenju z uporabo zaklade v najnovejši čebelarski knjigi "Od čebele do medu" v okvirčku dodano opozorilo strokovnega urednika, češ da je "AŽ panj z zaklado prostorsko velik in ne prenese dolgotrajnejšega brezpašnega obdobja, ne da bi družino vzdrževalno krmili (čeprav je zaloga hrane več kot 5 kg). Če ne želimo krmiti, je bolje, da zaklado takoj odstranimo."

Izraz vzdrževalno krmljenje naj bi v tej knjigi po mojem mnenju nekoliko pones-

rečeno nadomestil ustaljene in točnejše izraze za spodbujevalno krmljenje (špekulativno, na zalogo, dražilno). Gotovo pa je mišljeno enako, saj se čebele pri več kot 5 kg zalog hrane kar dobro vzdržujejo in preživijo!

Pripominjam, da svojih čebel ne prevažam, recimo v toplejše kraje na akacijevo pašo, saj bi v tem primeru potreboval prejšnje družine, da bi bilo kaj koristno od prevažanja. Zato si prevažalci na zgodnje paše, ki čebele prezimujejo v hladnejših krajih res morajo pomagati s krepitvijo pridobitnih družin s čebelami in/ali zalogo iz pomožnih družin ali z zelo preišljenim spodbujevalnim krmljenjem.

Če dobro opazujemo, vidimo, da se čebele družine vedejo zelo pametno. Kako tudi ne, saj so prav zato preživele tako dolgo časa. Obstajale so namreč že prej, preden se je lahko človek vtikal v njihovo delo.

Svojo družino začnejo obnavljati in večati že sredi zime, ko začutijo diha bližajoče se pomladi. Brez vsake zunanje spodbude v obliki medicinske ali cvetnega prahu, saj ne morejo izletavati, tedaj pa tudi ne cveti nobena roža. Največja omejitev obnavljanju in večanju družine je v tem prvem obdobju razvoja (januar, februar, marec) mraz, ki sili čebele v zimsko gručo. Prek obsega zimske gruče družina ne more gojiti zalege, pa če se čebelar ob tem postavlja na glavo, ko spodbujevalno krmi. Čebelar lahko pomaga le tako, da jim omogoči oblikovanje večje zimske gruče. To dosežemo z medsebojnim gretjem družin v toplo odeti skladanici panjev v čebelnjaku že od časov naših kranjčarjev.

Močne čebelje družine (o majhnih družinah in slabičih se na tem mestu ne pogovarjamo) se v drugi fazi razvoja (april, maj) razvijejo do skrajnosti, predvsem na podlagi izdatnih ostankov zimskih zalog, na novo prinešenih obnožinskih in medenih virov, razpoložljivega panjskega prostora in toplotne izolacije panja. Bolj ali manj dobre pašne razmere v tem mesecu so odvisne od vremenskih razmer (temperatura, sneg, dež), vplivajo pa zgolj na to, kako hitro se bo čebelja družina razvila do vrhunca, ne pa, ali se bo sploh razvila!

Po mojih izkušnjah se močne čebelje družine VEDNO razvijejo do polne moči tedaj, ko v naravi napoči možnost za prvo glavno pašo. To je vedno v skladu z razvojem rastlinstva, ki je prav tako odvisen od vremenskih razmer.

Tako na primer bezeg, ki je znanilec možnosti prvega izdatnega medenja smreke, cveti na Dolenjskem vsaj teden dni prej kot v okolici Ljubljane in vsaj dva tedna prej kot na Gorenjskem. Tako je tudi zaporedje vrhunca razvoja čebeljih družin v teh krajih.

Čebelje družine so v preteklosti preživele le tako, da so se prilagajale pašnim razmeram svoje okolice.

To prilagajanje pa znamo čebelarji kar precej uspešno podirati, ko kupujemo matice ali čebelje družine in jih selimo v popolnoma drugačna podnebna in pašna okolja.

V razvojnem obdobju (od januarja do maja) potrebuje močna čebelja družina tako velik panjski prostor, da se lahko razširja v skladu z zunanjimi temperaturami in da lahko vzgoji največjo možno količino zalege. Pri AŽ panjih je to CELOTNA PROSTORINA PANJA, torej 18 ali 20 satov AŽ.

Šele ko družina doseže tako stanje, ji povečamo prostor z zakladdo, da se imajo porajajoče se množice čebel kam umakniti in kam skladiščiti med ter cvetni prah, ne da bi s tem omejevale prostor za zaleganje.

Čudno bi bilo, če bi ravnali po omenjenem nasvetu iz knjige in odstranili zakladdo iz panja povsem razvite družine, v kateri je polno čebel, brž ko bi izgubili voljo za dražilno krmljenje čebel. Taka polomija bi bila razumljiva le, če je čebelar dodajal zakladdo slabo razviti družini ali pa je slabše razviti družini za daljši čas fizično preprečil zaleganje. O takem primeru sem pisal v prejšnjih odgovorih na vprašanja. Dražilno ("vzdrževalno") krmljenje ob polni skledi zalog zgodaj spomladi torej nima odločujočega vpliva na nadaljnje zaleganje!

Ta odgovor najbrž ne bo zadovoljil čebelarjev, ki jim je dražilno krmljenje čebeljih družin prešlo v kri in meso. Oporo za tako navado jim ponujajo nekatera čebelarska čtiva in izjave, ki priporočajo dražilno krmljenje domala že sredi zime. Čebele naj bi po teh nasvetih kar brez prekinitev pitali z

na različnejši pogačami in polnimi vedri sladkorne raztopine. Bolj ali manj zaman so opozorila, ki spremljajo strokovne prispevke o tej temi in govorijo o dvored-

nosti špekulativnega krmljenja ter o potrebnih ukrepih, da bi tako krmljenje povzročilo čebelarjem čim manj težav. Pa ne le čebelarjem, temveč tudi čebelarju in kupcu medu.

SEJEM SADJE

2. mednarodni sejem semen, sadik trsnih cepljenk, sadja vrtnin in opreme od 6. do 10. novembra 1998 na Pomurskem sejmu v Gornji Radgoni

RAZSTAVNI PROGRAM semena, sadike sadje, zdravilna zelišča, zelenjava, predelano sadje, sredstva za prehrano in varstvo rastlin, stroji in oprema, hladilna in sušilna tehnika, embalaža, pakiranje in transport, oprema za čebelarstvo.

STROKOVNA RAZSTAVA 100 let Čebelarstva Slovenije in 125 let organiziranega čebelarstva na slovenskem. **DAN ČEBELARJEV** v soboto 7. novembra bomo obeležili s strokovnim posvetom "Povečanje porabe slovenskega medu" in s svečano razglasitvijo rezultatov ocenjevanja medu.

STROKOVNO OCENJEVANJE MEDU - informacije tel. 069/61 761

Zbiranje vzorcev 19. oktobra 1998 na Pomurskem sejmu v Gornji Radgoni

Ocenjevanje medu 20. in 21. oktobra 1998 na Pomurskem sejmu v Gornji Radgoni

Vabimo vas, da se s svojimi izdelki udeležite ocenjevanja in jih predstavite na sejmu **SADJE**

Bolezni čebel

ZATIRANJE VAROE S TIMOLOM

J. RIHAR

Objavljamo več načinov uporabe timola v želji, da bi se čim več čebelarjev oprjelo tega - tudi v tujini na novo ocenjenega in zanesljivega zdravila.

Apilife VAR

To so 9 x 5 x 1 cm velike ploščice iz vermikulita, prepojene z 20 g zmesi. Poleg 76 odstotkov timola vsebujejo še evkaliptusovo olje, kafro in mentol. Prepojeno ploščico položimo na plodišče konec avgusta ali v začetku septembra, po treh do štirih tednih pa jo odvezemo in vstavimo novo.

Delovanje učinkovine se zmanjša, če se temperatura ozračja za dalj časa zniža pod 12 °C. Pred zdravljenjem družine praviloma nakrmimo.

Učinek na varoe je zadovoljiv, če so čebele v enem oddelku, tj. v plodišču AŽ panja ali v eni nakladi LR panja. V tem primeru uničimo približno 97 odstotkov varoj.

Če so čebele v dveh oddelkih, je učinek

manjši in zelo spremenljiv. V tem primeru moramo štirinajst dni po končanem zdravljenju učinek preveriti s testnim vložkom. Če je odpadla na dan več kot ena varoa, je treba zdravljenje ponoviti z nekim drugim akaricidom. Ploščica ne sme biti položena blizu zalege ali pa je nekaj centimetrov odstranimo. Prav zato je priporočljivo, da z apilife VAR ali timolom jeseni zdravimo šele po dopolnilnem krmljenju.

Apilife VARom proizvaja tovarna Chemical Laif v Vigonzi, v Ljubljani pa jo zastopa Vetconsults d.o.o. V eni škatli je 10 ploščic. Sredstvo je treba hraniti v originalnem zapojku v suhem in hladnem prostoru. Rok trajanja je 2 leti od dneva proizvodnje.

Liebig (1995) ni ugotovil nobene razlike med delovanjem čistega timola in apilife VAR-a, čeprav je primerjal kar polovico od 120 poskusnih čebeljih družin.

Timol

Za timol veljajo enaka navodila kot za apil-

ife VAR, uporabljamo pa ga lahko na več načinov.

1. Apilife VAR v lastni izdelavi. Oba raziskovalca in praktika (Imdorf in Liebig) menita, da apilife VAR ploščice lahko naredimo tudi sami. Kako?

15 g timola utekočinimo s približno 20 ml gorilnega špirta. To raztopino nanese na viskozno gobasto krpo velikosti 30 x 10 x 0,5 cm. Ko špirit izhlapi, jo položimo na plodišče, tako kot pri apilife VAR-u (Liebig pripominja, da ploščo položimo proč od žrela, ulice pa prekrijemo). Prvo dozo prejmejo družine v začetku septembra, drugo približno tri tedne pozneje; stresemo jo preprosto na gobasto krpo.

Naslednja dva načina uporabe timola, morda privlačnejša, navajam po Melniku (1966).

2. Timol v sladkorni raztopini. Timol najprej raztopimo v vroči vodi (npr. 1 gram v 3 litrih vode), nato dodamo tri kilograme sladkorja. Dobimo 5 litrov zdravilne raztopine.

Timol v sladkorni raztopini (1 g na 5 litrov) krmimo 3- do 4-krat po 100 do 150 g na ulico v presledku štiri do sedem dni (pet litrov takšne raztopine zadostuje npr. pri desetsatarju za štirikratno krmljenje, če porabimo 140 g na ulico).

3. Timol v prahu. Timol v prahu nasujemo na gornje letvice satnikov tako, da pride na vsako zasedeno ulico po 0,2 g. Dajemo ga dvakrat v presledku sedem dni ali trikrat v presledku štirih dni. (V taki obliki in v teh količinah ga lahko dodajamo tudi, če je zunanja temperatura le 7 ali več kot 27 °C).

4. Timol v vrečki. Po 8 do 10 g zdrobljenega timola stresemo v platnene vrečke ali vrečke iz dvojne gaze, velike 10 x 10 cm. Položimo jih na matično rešetko AŽ panja oziroma na okvire k zadnji steni plodiščne naklade.

(Primeri 3 in 4 sta bila podrobno opisana l. 1987 v knjižici Varoza čebel.)

5. Timolova pasta (po Melniku, 1966). Pasto pripravimo tako, da zmešamo 100 g timola s 400 g segretega medicinskega vazelina in 500 g krede v prahu. Na pergamentni papir v velikosti 20 x 30 cm ali na podobno podlago nanese po 100 do 150 g paste. Položimo jo na dno panja pod središčne sate. Ko čebele odstranjujejo

pasto, jim s teles padajo varoe na vložek s pasto in tam poginejo.

6. Timol v alkoholu (špirtu). Če je pokrita zalega hudo napadena, Melnik priporoča, da jo poškopimo z 10-odstotno timolovo alkoholno raztopino.

Timol lahko uporabljamo tudi tedaj, kadar sta v panju zalega in med. Zlasti v brezpašnih dneh je priporočljivo, da ga vstavljamo v poznih popoldanskih urah.

Vedeti je treba, da timol čebele precej vznemiri. Da jih ne bi spodbudili k ropanju, slabičem kar najbolj zožimo žrela. Zato je priporočljivo sočasno zdraviti vse družine v čebelnjaku.

Najbolj smotrno je uporabljati timol hkrati na dva načina, tako da npr. družine krmimo s sladkorno raztopino - hkrati pa jim na dno panjev polagamo pasto.

Timol hitro izhlapeva, zato praviloma ne pride v med in druge čebelje pridelke. V Hohenheimu so po treh letih uporabe iskali timol v medu, vendar ga v večini vzorcev niso našli, če pa so ga, je bila njegova količina pod mejo (2 ppm), ko ga okusimo v medu.

Melnik (1996) pripominja, da timol ne more škodovati, čeprav bi prišel v med, saj ga uporabljajo za zdravljenje gornjih dihalnih poti pri ljudeh, pri oslabeledosti srca, črevesnih zajedavcih in drugih obolenjih.

Druge prednosti timola

- Timol ubija vse stadije voščenega molja, tako v panju kot v shrambi. V shrambi z njim redno prašimo satje.

- Če ga dajemo jeseni in spomladi v raztopino (1 g na 5 litrov sladkorne raztopine), prepreči nose mavost oz. jo zdravi, zdravi pa tudi črevesne in druge bakterijske okužbe.

- Če spomladi ob krmljenju čebel s timolovo vodo (1 g na 5 litrov sladkorne raztopine) poškopimo dno in stene panja, za dlje časa iz njega izgine poapnela zalega.

Zatiranje varoe s timolom bosta obogatili dve novi sredstvi.

Čebelarsko podjetje Biocontrol v Švici je dalo na trg pripravek **thimovar**, ki naj bi ga uporabljali od sredine avgusta do sredine oktobra. Prospekt pove, da bo uporaba nadvse preprosta.

Prihodnje leto bo podjetje VITA TM Europe

L. iz Londona dalo v promet pripravek **api-guard**. Nosilec eteričnih olj je gel (slow release gel). Z njim naj bi zdravili po zadnjem točenju, dvakrat v presledku 15 dni. Sredstvo deluje dvosmerno. Gel omogoča izhlapevanje ne glede na temperaturo ozračja. Zaradi čistilnega vedenja čebel sredstvo učinkuje, ko čebele odstranjujejo gel. Pri poskusih v Italiji in južni Franciji so

dosegali 82 - 100-odstoten uspeh.

Dr. Truiller poleg prednosti navaja tudi pomanjkljivosti. Te so manjša učinkovitost v primerjavi z apistanom, strupenost za oči, treba je nositi rokavice, nad sati mora biti prostor, možnost ropanja pri šibkih družinah. (Glej in primerjaj tudi pripravek "timolova pasta"; glej tudi SČ, 97/3 in 98/7-8).

PRODAM veliko čebelarstvo (prevozni in stabilni del) v kompletu ali po delih, lahko samo družine, panje, prevozne čebelnjake in opremo. Pavle Zdešar, tel. 061 266 123, zvečer.

NOVI ČEBELJI ŠKODLJIVEC NA FLORIDI

dr. Janko Božič

Čebelarški inšpektor Laurence Cutts je junija dobil vzorce nenavadnega in eksotičnega škodljivca čebeljih družin, majhnega hrošča. Kasneje so hrošče določili kot primerke vrste *Aethina tumida* iz družine Nitidulidae. To je majhen hrošček, dolg le 0,5 cm, bleščeče rjave do črne barve. Privablja ga zavrela sadni sokovi. Njegova naravna razširjenost je bila doslel v tropski in subtropski Afriki, kjer je bil opisan kot čebelji škodljivec, nevaren kot voščeni molj. Iz Afrike niso poročali, da bi hrošč povzročal večjo škodo čebeljim družinam. Običajno se naseljuje v panjih s šipkimi družinami in v zapuščenih panjih ali v skladiščih satov in čebelarске opreme.

Kako je prišel ta hrošček v Ameriko, še niso pojasnili. Vsekakor pa na Floridi ni bil tako nedolžen kot v Afriki. Povzročil je namreč celo propad močnih čebeljih družin. Hroščka so našli v štirih krajih. Inšpektorji so naredili načrte za morebitno karanteno. Kot kaže, pa je za to že prepozno. Velik del čebel je bil že preseljen s teh lokacij v druge kraje v Ameriki, predvsem za oprashaevanje rastlin. Seveda je tudi veliko vprašanje, ali so se z njim preselili tudi hrošči in če so, ali bo hrošč preživel v krajih s hladno zimo.

Omenil sem že, da hrošč v Afriki povzroča podobno škodo kot voščeni molj. Mimogrede, sam sem že doživel, da lahko tudi voščeni molj povzroči propad čebeljih družin oziroma izrojitev iz ogroženega panja. O tej izkušnji sem že poročal v SČ.

Morda so bile razmere podobne tudi pri tem hrošču. Njegova biologija je precej podobna voščnemu molju. Kljub temu pa je nekaj bistvenih razlik. Podobno kot moljeve ličinke tudi hroščeve ličinke rijejo po satju. Njihova velikost je podobna ličinkam malega voščnega molja, vendar jih je mogoče preprosto ločiti po tem, da imajo šest nog, kar je značilnost hroščevih ličink. Prehranjujejo se podobno kot moljeve ličinke z medom in cvetnim prahom. Kot vemo se voščeni molji navadno zabubijo v samem satju ali v panju, hroščeve ličinke pa zapustijo panje in se zabubijo v zemlji. Zastupljanje zemljišča pod panji je tako eden od možnih načinov boja proti panjskemu hrošču. Samo prehranjevanje z medom in cvetnim prahom ne bi moglo ogroziti čebeljih družin, če ne bi ličinke pustile za sabo iztrebke in s svojim ritjem vznemirjale čebel. Na Floridi so našli v enem panju po več sto odraslih hroščev in po več tisoč ličink. Lahko si predstavljamo, da taka količina škodljivcev pusti za sabo pravo razdejanje in zelo vznemirja čebele. Ker je hrošč prilagojen na tropsko in subtropsko podnebje smo verjetno lahko brez skrbi, da bi se kdaj razširil pri nas in ogrožal čebelje družine. Morda bo kdo našel kakšnega hrošča v čebelji družini tudi pri nas. Vsekakor se ni treba ustrašiti, da je našel znamenitega hrošča s Floride. V drobirju lahko ponavadi najdemo tudi kakšne druge majhne hrošče, vendar ti ne ogrožajo čebelje družine.

Iz društvenega življenja

APIMONDIA 1999 – VANCOUVER, KANADA IN 2003 LJUBLJANA, SLOVENIJA

Apimondija je mednarodna čebelarstva organizacija, ki vsako drugo leto organizira največji mednarodni čebelarški kongres in razstavo čebelarske opreme, vselej v drugi državi. Prihodnje leto bo kongres od 12. do 18. septembra na ameriški celini, v kongresnem in trgovskem centru v mestu Vancouver v Kanadi.

Moto kongresa bo "Čebelarstvo v prihodnjem tisočletju"

Na kongres so povabili več kot stopenetdeset mednarodno uveljavljenih strokovnjakov s področja čebelarstva, ki bodo na več kot tridesetih plenarnih sestankih sedmih strokovnih komisij in na simpozijih predstavili svoje referate. Približno sto referatov bo predstavljenih v obliki posterjev. Glede na seznam strokovnjakov udeležencev in naslove nosilnih referatov, ki so jih organizatorji kongresa že objavili, bo kongres zelo zanimiv in po strokovni strani izjemen, saj se ga bodo udeležili najvidnejši čebelarški strokovnjaki z vseh celin.

Pod naslovom API-EXPO 99 bodo v kongresnem centru in trgovskem središču v Vancouveru postavili tudi čebelarstvo razstavo. Udeležilo se je bo več kot stopenetdeset razstavljalcev, predvsem iz Amerike, ki bodo na ogled postavili najnovejšo čebelarstvo opremo in vse, kar je v zvezi z čebelarstvom.

Predsednik komiteja za promocijo kongresa je priznani strokovnjak dr. Gard W. Otis z univerze Guelph, Kanada (gotis@evbhort.uoguelph.ca) faks: 001 519 837 0442. Komite je poslal že prvo obvestilo o kongresu in razstavi (apiexpo@apimondia99.ca), ki ga lahko naročite tudi po elektronski pošti na gornji elektronski naslov ali na naslovu organizacijskega komiteja (<http://www.apimondia99.ca>) Apimondia 99, c/oVenue West Conference Services, # 645-375 Water Street, Vancouver, B.C., Canada B6B 5C6.

Ljubljano pa je julija obiskalo vodstvo

Pogled na kongresno trgovski center v Vancouveru v Kanadi, kjer bo prihodnje leto kongres Apimondije.

Delegacija Apimondije si je ogledala tudi panoramo Ljubljane s strehe Cankarjevega doma. Prepričali so se o dobrih pogojih, ki jih ima Cankarjev dom za organizacijo takšne prireditve. V sredini je predsednik dr. Borneck ob njem pa naš znani čebelarški strokovnjak dr. Jože Rihar. Foto: J. M.

Apimondije na čelu s predsednikom dr. Borneckom in si ogledalo Cankarjev dom, v katerem naj bi leta 2003 pripravili mednarodni čebelarški kongres Apimondije. Delegacijo, v kateri sta bila poleg predsednika še podpredsednik.

Jörgensen in tajnik R. Janoni je sprejelo vodstvo ČZS in minister za kmetijstvo g. Ciril Smerkolj. Ogledali so si tudi podjetje Medex in obiskali tudi nekaj čebelarško zanimivih krajev v Sloveniji.

Urednik

ČEBELARSKI IZLET ČD DOLOMITI POLHOV GRADEC

Čebelarstvo društvo "Dolomiti" Polhov Gradec je organiziralo izlet na Dolenjsko, v Novo mesto, Brežice in na Bizeljsko. Udeležili smo se ga predvsem ljubitelji čebelarstva iz občine Horjul-Dobrova-Polhov Gradec. Izlet je vodil član našega društva Tine Dobnikar, pomagala pa mu je žena Marjanca.

Tisto nedeljo je bilo vreme čudovito,

zato smo že zjutraj vedeli, da bo izlet uspešen. Najprej smo se ustavili na kmetijski šoli Grm pri Trški gori blizu Novega mesta. Tam nam je Urška Trobec, sicer doma iz Polhovega Gradca, zdaj pa profesorica na tej šoli, opisala kmetijsko šolo in razkazala njeno okolico. Bilo je, kot bi prišli v majhen živalski vrt. Videli smo številne

Zadovoljni člani društva ČD Dolomiti Polhov Gradec.

vrste živali, ki jih gojijo predvsem za pedagoške namene, seveda tudi čebele. Nato smo se odpeljali naprej proti Brežicam in si pod vodstvom kustosinje ogledali Brežiški grad, ki je preurejen v muzej. Sledilo je kosilo v gostilni Les v Brežicah oz. v njihovi vinski kleti na bližnji vzpetini, od tam pa smo se s turističnim vlakcem "Čateški ekspres" po kosilu odpeljal do bližnje čebelarke Anice Tičar, ki oskrbuje približno 130 čebeljih družin in je med največjimi čebelarji v tem okolišju. Po manjši pogostitvi smo se odpeljali do avtobusa in nato proti zadnji načrtovani izletniški točki, Sveti gori na Bizeljskem. Povzpeli smo se do romarske cerke in kapelic. Tu

in tam je že kdo lovil sapo ob naglem vzponu, vendar je bilo vse poplačala ob duhovitost "mežnarja", ki skrbi za cerkev in tri kapelice. Ob smešnih prigodah je opisal zgodovino Svete gore. Od tod se je raztezal lep pogled na bližnjo in daljno okolico. To je bila naša zadnja postaja in od tam smo se odpeljali proti domu.

Vsi udeleženci izleta se zahvaljujemo g. Tinetu in njegovi ženi Marjanci za vodenje izleta. Po njuni zaslugi je bila pot prijetnejša in izvedeli smo veliko zanimivega o krajih, skozi katere smo potovali. Nanju računamo tudi prihodnje leto!

Janez Leben

POSAVSKO TEKMOVANJE MLADIH ČEBELARJEV JE POTEKALO V OKVIRU PROSLAV OB 50 LETNICI ČD RAKA

MOJCA TOMAŽIN

V soboto, 4. aprila 1998, so se v osnovni šoli Raka zbrali mladi tekmovalci, njihovi mentorji, čebelarji Čebelarskega društva Raka in drugi gostje. Gospa ravnateljica je pozdravila vse navzoče ter jim zaželela veliko uspehov in prijetno počutje.

Učenci OŠ Raka so ob pomoči prizadevnih učiteljic pripravili pester program. Zapel je pevski zbor, dekleta so zaplesala s trakovi, člani gledališkega krožka so pripravili igrico, učenci 6. razreda pa so predstavili kmečki običaj ličkanja koruze. Program je povezovala učenka Simona Dolar.

Tekmovanje je bilo izvedeno v okviru 50-letnice Čebelarskega društva Raka.

Predsednik društva Ivan Grabnar je predstavil zgodovino in delovanje društva ter toplo pozdravil vse udeležence tekmovanja. Ob tej priložnosti je podelil tudi jubilejna priznanja prizadevnim čebelarjem, nekaterim tudi odličja Antona Janše za njihovo marljivo delo in razvoj čebelarstva v kraju.

Tako sta Jože Zupančič in Alojz Pavlenč prejela odličje Antona Janše II. stopnje, Mojca Tomažin odličje Antona Janše III. stopnje. Poleg tega so bila priznanja namenjena tudi društvom, s katerimi čebelarji z Rake sodelujejo.

Člani komisije so tekmovalcem predstavili tekmovalna pravila in tekmovanje se je začelo. Med tem so mentorji, čebelarji in gostje odšli na prigrizek in posvet v zbornico šole.

Gospod Stane Salmič je vse navzoče povabil na ogled svojega čebelnjaka v bližini šole.

Potem sta gospod Alojz Pavlenč in mentorica krožka Mojca Tomažin podelila priznanja in nagrade najbolj uspešnim tekmovalcem.

Ravnateljica Justina Molan in Mojca Tomažin sta povedali, da so za nagrade poskrbeli sponzorji in se jim zanje iskreno zahvalili. Vse navzoče je s svojim obiskom prijetno presenetil direktor ljubljanskega

Gospa ravnateljica je prisrčno pozdravila tekmovalce, mentorje, člane ČD Raka in druge goste.

Medexa Aleš Mižigoj, s seboj pa je pripeljal tudi bogate nagrade.

Vsa pohvala velja tudi mentorjem, ki skrbijo za podmladek mladih čebelarjev. To so: Franci Marolt, Danica Zalokar, Mirela Zalokar, Marjan Papež, Suzana Voljčanšek, Franc Zagorc, Mojca Tomažin in Ivan Laura.

SPONZORJI POSAVSKEGA SREČANJA IN TEKMOVANJA

Mlin Katič, PIVO-delniška družba, Rakovec

Tekmovalca sta se za spomin fotografirala s priznanji in nagrado.

Ljubljana (trgovina in proizvodnja čebelarških izdelkov), **Jedrska elektrarna Krško, Kerin Martin s.p., INPLET, Čebelarška zveza Krško, Pekarna Resnik - Kozje, Krajevna skupnost Raka, Osnovna šola Raka, MEGIM d.o.o. Ljubljana, Nova Ljubljanska banka Krško, Mesarstvo Ribič - Senovo, Čebelarsko društvo - Sevnica (Tanin Sevnica), Čebelarška zveza Slovenije, Medex Ljubljana, Kmečki glas Ljubljana.**

*Mentorica čebelarskega krožka Mojca Tomažin podeljuje za-
služnim tekmoval-
cem res bogate
nagrade.*

REZULTATI TEKMOVANJA V NIŽJI IN VIŠJI SKUPINI

Me - sto	Čebelarški krožek	Mlada čebelarja	Št. točk
1.	KRŠKO	MATJAZ KUŽNAR ANJA URBANICA	40
2.	RADEČE	JERNEJ KLANŠEK KRISTJAN ERMAN	38
3.	LESKOVEC	ANŽE MOLAN JAN ŠPAN	36
4.	BOŠTANJ	GAŠPER KARLOVŠEK JURE LISEC	34
5.	KO-PRIVNICA	ŽIGA PEČOVNIK ZORA PERTINAK	33
6.	BREŽICE	BOŠTJAN PE- TERKOVIČ JERNEJ PE- TERKOVIČ	30
7.	RAKA	KRISTINA RESNIK KSENIJA GRAB- NAR	28
8.	PIŠECE	NINA MARKOVIČ MAŠA KODELA	27
9.	SEVNICA	KATJA KUNST FRANJA ZAGORC	25
10.	TRŽIŠČE	BOŠTJAN MLAKAR MATJAZ KNEZ	20

Me - sto	Čebelarški krožek	Mlada čebelarja	Št. točk
1.	RADEČE	LOVRO LIPOVŠEK KATARINA LIPOVŠEK	61
2.	BREŽICE	ANDREJA KOS TOMAŽ FER- ENČAK	58
2.	ŠENTJANŽ	MILAN UMEK	58
3.	KRŠKO	RAFKO MOLAN MATIJA ŠOBA	56
4.	KO-PRIVNICA	FRANCI KOREN NATALIJA PERTI- NAK	52
5.	LESKOVEC	TONI PIRNAR MATIC ŽVAR	51
6.	BOŠTANJ	NUŠA LEVSTIK NATAŠA NOVŠAK	49
7.	RAKA	PETER RESNIK PETER TOMAŽIN	46
8.	TRŽIŠČE	MOJCA FRIC FRANCI SKUŠEK	34
9.	PIŠECE	JASMINA BALON PETRA ČERNELIČ	31

ZGODOVINA ČEBELARSKEGA DRUŠTVA RAKA

Čebelarska organizacija je bila ustanovljena leta 1948. Njen ustanovitelj je domačin, mizar Vinko Bajc. Pomagali so mu tudi Jože Bajc iz Površja, družine Šiško, Hruševar, Metelko, Tomažin, Mladič, Karel Humek, Račič in drugi, njegova desna roka pa je bil pokojni Vili Grozina iz Drnovega. Čebelarji in Račani smo lahko ponosni tudi na g. Martina Humeka, ki se je leta 1870 (1943) rodil v Gradišču pri Raki. Deloval je kot čebelar, sadjar, vrtnar, učitelj, strokovnjak in pisatelj. V Krškem je sicer po njem poimenovana ulica.

Društvo je od ustanovitve leta 1948 do

leta 1953 vodil Vinko Bajc. Po njegovi odselitvi v Kostanjevico je vodstvo prevzel Janko Mladič in to funkcijo je opravljal do pozne starosti. Leta 1969 postal tajnik društva Ivan Grabnar, to delo pa je opravljal več kot 20 let.

V teh prelomnih letih - registracija družine v društvo, zmanjšanje števila članstva, starost članov, težave z žiro računi in podobno - bi društvo skoraj propadlo. Spodbude za vztrajanje so nam dajali g. Grozina, g. Bračun iz Brestanice, gdč. Minka Zupančič in drugi. Tri mandate je bil predsednik Čebe-

Po končanem tekmovanju so mentorji, tekmovalci, čebelarji in drugi gostje odšli k vzorno urejenemu čebelnjaku, katerega lastnik je g. Stane Salmič. Čebelnjak krasi Rako s svojim posebnim okrasjem (iz lesa narejen mož in žena).

larskega društva Raka g. Jože Zupančič.

Po smrti blagajnika Jožeta Hruševarja je blagajniške posle prevzel g. Stane Pungeršič iz Krškega. Uredil je poslovanje in tekoče zadeve. Po dveh mandatih nas je zapustil, delo blagajnika pa je prevzel pokojni g. Franc Tomažin iz Brezja.

Po mojem osebnem prepričanju je bilo

za Čebelarsko društvo Raka prelomno leto 1986. Takrat je g. Stane Salmič po dogovoru z ravnateljstvom šole postavil šolski čebelnjak. Čebele so podarili čebelarji, mentorica pa je postala ga. Slavica Tomažin iz Cirja.

Tedaj še mlada dama je orala ledino in ob družinskem delu in delu učiteljice

Učenci OŠ Raka so kot dobrodošlico povabljenim pripravili pester in zanimiv program.

dosegla prve uspehe. Bila je tudi tajnica Čebelarškega društva Raka. Zaradi prenapornega dela ob graditvi hiše, izobraževanja in povečanja družine pa je zaprosila za razrešitev.

Leta 1993 je postala mentorica ga. Mojca

- v Šentjanžu:	nižja skupina	- 4. mesto
	srednja skupina	- 10. mesto
- v Mariboru:	nižja skupina	- 2. mesto
	srednja skupina	- 11. mesto

Čeprav je Čebelarško društvo Raka najmanjše društvo v Čebelarški zvezi Krško, se lahko pohvalimo z aktivnostjo. Velike zasluge za to imajo naša tajnica ga. Mojca, saj vestno skrbi za to, da so člani o vsem redno obveščeni, blagajnik, ki skrbi za redno poslovanje in nakup zdravil, ter g. Zupančič za brezplačen prevoz sladkorja. Tako vztra-

Tomažin iz Vinjega Vrha nad Rako. Leta 1997 je ga. Mojca postala tudi tajnica Čebelarškega društva Raka in to delo opravlja še danes. Na osnovni šoli vodi tudi čebelarški krožek in leta 1997 je s svojimi krožkarji na tekmovanjih dosegla naslednje rezultate:

jamo.

Ob koncu mojega poročila želim vsem gostom dobro počutje, tekmovalcem pa kar najboljše rezultate.

Naj medi!

Predsednik ČD Raka
Ivan Grabnar

Leta 1997 smo se v Čebelarškem društvu Radovljica poslovili od treh naših častnih članov, ki so večino svojega prostega časa namenili čebelam in društvenemu delu.

MERI MIKEC

Gospa Meri je umrla v 88. letu starosti. Samostojno je začela čebelariti, ko so ji med drugo svetovno vojno moža čebelarja ustrelili kot talca. Ob njegovi smrti je hotela spomin nanj ohraniti prek njegovih čebel. To ji je tudi zelo dobro uspelo. Zaradi pomanjkanja prostora in ker je hotela imeti čebele v bližini svojega doma, je čebelarila največ z desetimi panji.

Vse družine in celotni čebelarški pribor je že med svojo hudo boleznijo podarila mlademu čebelarju. Tako bo ostal rod čebel, ki jih je po moževi kruti smrti gojila sama, zdaj v mladih rokah in ohranjal spomin nanjo.

FRANC PIKELJ

Bil je najstarejši častni član našega društva, saj je dopolnil 92 let. Za čebelarstvo se je navdušil že kot mlad učitelj, ko je prišel službovat na Gorenjsko. Ob svojem poklicu je takoj začel poučevati tudi mlade čebelarke navdušence. Hkrati je svoje učence poučeval tudi o sodobnem sadjarstvu, ki so ga v tistih časih uvajali v naši deželi.

V Radovljici si je zgradil hišo in se takoj vključil v čebelarško organizacijo, katere delo je po drugi svetovni vojni znova zaživel. Bil je ustanovni član in prvi tajnik povojnega društva, katerega prvi zametki segajo že v daljno leto 1883.

Ko v zadnjem času ni mogel več skrbeti za svoje čebele, jih je podaril OŠ Lesce. Prav njegovo darilo je spodbudilo ustanovitev čebelarškega krožka, ki še zdaj

uspešno deluje.

Za svoje nesebično dolgoletno delo v društvu je prejel priznanje Antona Janše II. stopnje.

STANE TOMAN

Pred koncem leta je v 87. letu starosti umrl še tretji častni član našega društva. Čebelariti je pričel že v rani mladosti, vendar mu je vojna vihra pobrala veliko število čebeljih družin. Po vojni je začel svoje čebelarstvo obnavljati in postal je eden največjih čebelarjev v našem povojnem društvu.

Takoj po vojni se je vključil v delo na novo ustanovljenega društva. Kot ustanovni član je prevzel funkcijo gospodarja in po razvitju društvenega prapora je bil imenovan za praporščaka. To funkcijo je vestno opravljal, dokler mu je zdravje to dopuščalo. Poleg priznanja za častnega člana je prejel tudi odličje Antona Janše II. stopnje.

Vsem trem častnim članom, ki so nas zapustili v istem koledarskem letu, hvala za prizadevno delo v čebelarski organizaciji kot tudi za to, da so mlade spodbudili za nadaljevanje svojega dela.

**Čebelarsko društvo
Radovljica**

JOŽE BERNIK

Prve dni letošnje pomladi je po dolgotrajni bolezni v 70. letu starosti tiho umrl Jože Bernik, član Čebelarskega društva Kanal-Brda. Za čebele se je začel zanimati že v zgodnjih otroških letih, dejavno pa je z velikim številom čebeljih družin čebelaril polnih 35 let. Kot izkušen in dober mizar je sam izdeloval tudi panje za svoje čebele.

Zadnja leta mu bolezen ni več dovoljevala čebelariti, zato je svoj čebelnjak zaupal tudi drugim čebelarjem.

Hvala vsem čebelarjem, ki ste ga

pospremili k zadnjemu počitku na pokopališču v Kanalu. Ostal nam bo v lepem in trajnem spominu.

**Čebelarsko društvo
Kanal-Brda**

MIRKO BARBIČ

Konec junija letos je ugasnilo življenje 81-letnega čebelarja, dolgoletnega člana in tajnika našega društva.

Njegov življenjepiš smo lahko prebrali v "Slovenskem čebelarju", št. 7-8, pod naslovom "Čebelarski spomini članov ČD Tolmin". Prejel ga je le dva dni pred smrtjo. Čebelariti je začel leta 1948. Za to ljubiteljsko dejavnost ga je navdušil bratranec Mirko Hrast, ki je bil takrat predsednik tolminskega društva. Včlanil ga je v društvo in mu kmalu zaupal funkcijo tajnika. To delo je potem opravljal dolgo vrsto let. Ker je bil po naravi natančen in vesten, je tudi uspešno čebelaril. Bil je eden redkih, ki ni poznal nevoščljivosti. Vedno je bil pripravljen pomagati čebelarjem v stiski. Bil je pobudnik, hkrati pa tudi mentor in vzgojitelj mladih čebelarjev v čebelarskem krožku na OŠ Most na Soči. Njegov čebelnjak in čebele na Kozmernicah pri Mostu na Soči ne bodo ostale same, kajti njegovo čebelarjenje bosta nadaljevala njegov sin Leon in vnuk Primož, saj jima je sam privzgojil ljubezen do čebel.

Za svoje vestno in požrtvovalno delo in za zasluge na področju čebelarstva na Tolminskem je že do svojega sedemdesetega leta prejel vsa tri odličja Antona Janše.

Od pokojnega Mirka smo se poslovili 30. junija na pokopališču "Sv. Mavra" na Mostu na Soči.

**Č.D.
Tolmin**

Čebelarška zadruga

NEKAR

Prodaja: Anton Švigelj

Inf. pred 8. uro in po 20. uri na št.

(061) 48 48 42.

Priaznam lazev in polovav samo ob letih.

Dodatno inf. Boris Sotražin po tel. št.

(061) 159 08 94, (041) 728 119

Kozarci za med velikosti:

720 ml 32 sit/kos

370 ml 23 sit/kos

Kovinski pokrovi Twist OFF

fi 82 mm 14 sit/kos

fi 66 mm 10 sit/kos

Kartoni za kozarce 60 sit/kos

Vreče za 200 l sode za shranjevanje medu
150 sit/kos.

Vreče pošljemo tudi po povzetju

OBVESTILO !

Zveza čebelarških društev Murska Sobota odkupuje vse vrste medu in druge čebelje pridelke za Medex iz Ljubljane. V zalogi imamo 720 ml in 325 ml steklenice hkrati vam ponujamo ves čebelarški repromaterial. Cene so zelo konkurenčne.

Skladišče ZČD M. Sobota je v obrtni coni ob Markiševski cesti v Murski Soboti. Skladišče bo odprto ob torkih (22. 9, 13. 10, 10. 11, in 15. 12. 1998 od 13. do 16. ure. Vse informacije lahko dobite po telefonu 069 - 45 002 in 45 268.

Posebej obveščamo čebelarje, ki so imeli svoje čebele na akacijevi paši na območju ČD Moravske Toplice, da je to območje okuženo s hudo gnilobo. Bodite previdni !

ZČD Murska Sobota

Prodajam trideset čebeljih družin z AŽ panjih ali samo na satju in TAM 2000, preurejen za prevoz čebel, skupaj prevoženih 37.000 km. Cen po dogovoru. Telefon 064 - 557 328 (zvečer).

Prodajam približno 500 kg kostanjevega medu. Inf. 061 579 149 ali GSM 041 696 210 v večernih urah.

Odkupujem vse vrste čebeljih pridelkov. Inf. 061 484 842.

Prodajam 10 č.d. zaradi bolezni. Inf. 061 868 143, zvečer.

Prodajam 18 AŽ petsatnih panjev. Inf. 061 662 468.

Prodajam devetsatni AŽ nov panj in tri naseljene. Čebele so zdravstveno pregledane. 0602 23 113.

Ugodno prodajam manjši montažni čebelnjak. Ob premestitvi vam lahko pomagam z napotki.

Inf. 061 813 337.

Prodajam tehtnico za pod panj. Inf. 069 45 296.

Prodajam parcelo veliko 1300 m, ob cesti Vransko Čreta, primerno za čebelarstvo, na parceli so priključki za elektriko, vodo in telefon. Cena je 7.000 DEM. Inf. 063 702 353.

Kupim večje število praznih AŽ 10 S panjev starih do 5 let. Inf. 065 29 581.

Ugodno prodajam 4-satno el. točilo, topilnik in kozici za satje. Inf. 061 13 43 847.

Izdelujem nakladne panje. Inf. 0608 - 81 830.

APN-6 zamenjam za čebelje družine. Inf. 0608 81 830.

Prodajam zidan čebelnjak 17 km od Ljubljane proti Litiji. Inf. 061 142 16 60 v večernih urah.

Prodajam štiri čebelje družine na satju po izbiri (satje julij 98) . Čebele so garantirano očiščene varoze. Inf. 064 - 411 303.

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Olajšajte si delo pri shranjevanju sadnih sokov in vina. Shranjevanje v posodah iz nerjaveče pločevine je

PRAKTIČNO
HITRO
ENOSTAVNO

Logar

Izdelujemo vse vrste nerjavečih posod.
Nudimo vam tudi vso ostalo čebelarstvo opremo.

Delovni čas:
vsak dan od 8.00 do 12.00 ure
in od 15.00 do 18.00 ure
ob sobotah od 8.30 do 12.00

LOGAR TRADE, čebelarstvo, proizvodnja in trgovina, d.o.o.
Zupanova 1, 4208 Šenčur, tel. (064) 411 663, faks: (064) 411 499
e-mail: logar-trade@siol.net

RAKOVEC
GUNCELJSKA 28/a
1210 LJUBLJANA ŠENTVID
Telefon – fax: (061) 152 46 77

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME

IZDELUJEMO:

- točila za med z ročnim ali električnim pogonom iz aluminija ali nerjaveče pločevine
- kadilnike
- lovilce rojev AŽ, LR, smukalce cvetnega prahu 330/280, matičnice
- cedila za med – enojna in dvojna
- posode za med 30, 50, 80 l
- posode in stojala za odkrivanje satja
- čebelarstvo pribor (vilice, univerzalne klešče, klešče za satnike, matične klešče)
- oprema za panje (razstojišča AŽ 5 do 15 – nosilci matičnih rešetk, matične rešetke – matične rešetke haneman – LR sponke – zapahi – žica za žičenje satnikov)

NOVO! SMUKALCI ZA CVETNI PRAH

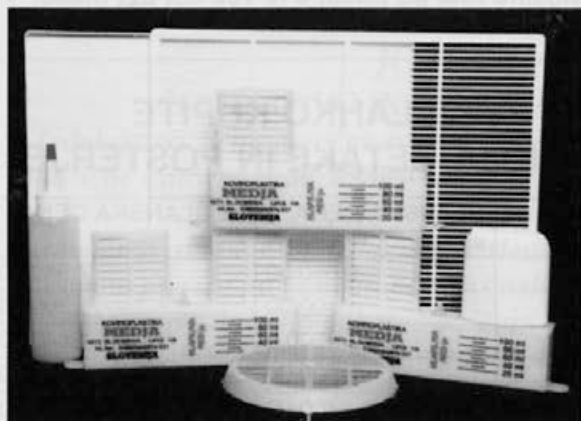
Cene so konkurenčne

se priporočamo!

PRIJAVA KANDIDATOV ZA JUBILEJNA PRIZNANJA OB 125-LETNICI ČEBELARSKE ORGANIZACIJE

Prosimo vodstva društev, da najpozneje do 15. septembra 1998 pošljejo pisne predloge za podelitev jubilejnega priznanja Čebelarske zveze Slovenije, ki jih bomo podelili ob 125-letnici čebelarske organizacije. Komisija bo med predlaganimi izbrala največ petdeset najbolj zaslužnih posameznikov in organizacij, ki so v zadnjem obdobju v našem čebelarstvu pustili vidno sled. Jubilejna priznanja bomo podelili na slovesni proslavi tega jubileja konec tega leta.

ČZS

KOVINOPLASTIKA

“MEDJA”

FRANČIŠEK EDVARD MEDJA

LIPCE 7/B

4273 BLEJSKA DOBRAVA

TEL&FAKS: 064 874 037

Komplet pripomočkov za zatiranje varoe:

- hlapilnik MED - JA za mravljinčno kislino
- dozirne plastične stekleničke 100 ml
- testni vložek DIAGNOSTIK

Čebelarstvo

DREMELJ

Čebelarstvo

DREMELJ

vzreja matic

DRAGOVŠEK 13

1275 Šmartno pri Litiji

Tel.: 041 - 733 048

(061-883-931-sosed)

Sprejemamo naročila za KAKOVOSTNE označene matice čiste kranjske sivke, odbrane pod nadzorom Kmetijskega inštituta Slovenije. Prevzem osebno ali po pošti.

Sprejemamo naročila za zrele matičnike po ugodni ceni. Prevzem je možen le osebno.
Se priporočamo!

VZREJA MATIC

MIHA GOLTNIK, GABERKE 112, 3325 ŠOŠTANJ

telefon 063 893 380

Imamo registrirano vzrejevališče matic, matice označujemo, prilagojene so na hiter razvoj in gozdne paše. Po pošti vam pošljemo več kot tri matice.

VZREJA MATIC - LADISLAV VOZELJ

DRAGOŠEK 18, 1275 Šmartno pri Litiji, telefon 0609 - 618 786

Ponujamo vam kakovostne izbrane in označene matice kranjske pasme. Prednaročila sprejemamo vsak dan od 19. do 21. ure. Prezem je možen osebno po dogovoru. Matice pošiljamo tudi po pošti, a le več kot pet matic.

PRI ČEBELARSKI ZVEZI LAHKO KUPITE UČILA, NALEPKE, ODLIČJA, LETAKE IN POSTERJE

LITERATURA	ČLANSKA CENA/ sit	NEČLANSKA CENA/ sit
Od čebele do medu	6.650,00	7.980,00
Priročnik za začetnike	300,00	360,00
Zdravstveno varstvo čebel	1.200,0	1.440,00
Mana iglavcev, napoved medenja	1.700,00	2.040,00
Zbornik referatov – Celje 98	700,00	840,00
VIDEOKASETE		
Čebelarstvo	2.500,00	3.000,00
Zreja matic	2.000,00	2.400,00
Jaz čebela	3.750,00	4.500,00
NALEPKE, LETAKI		
Nalepka samolepilna za kozarce	4,50	5,50
Zaščitna znamka	6,00	-
Reklamni letak za prodajo medu (100 kos)	60,00	72,00
Ekološki letak – varujte čebele (100 kos)	500,00	600,00
Letak o medu (Rihar)	26,00	31,00
Zloženska "Čebelji panj"	13,00	16,00
IGRA – odkrivanje čebelarstva (gar.)	200,00	240,00
ODLIČJA, OBRAZCI		
Odličje A.Janše – komplet	3.000,00	-
Diplome	50,00	-
Evidenčni list člana	10,00	-
Razglednica s čebelarskim motivom "Iz roda v rod"	120,00	
POSTERJI		
Življenjski cikel čebelje družine	500,00	600,00
Kranjska čebela – njena dežela	200,00	240,00

VZREJA MATIC BUKOVŠEK Z NAJDALJŠO TRADICIJO V SLOVENIJI

Ponujamo vam kakovostne, označene ter doma in v tujini priznane matice. Vzrejamo čiste kranjske sivke od izbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Matice dobite od konca maja do konca septembra po pošti ali osebno na naslovu:

Alojz Bukovšek, Golo Brdo 19, 1215 Medvode, tel. 061 612 428.

ČEBELARSKI NASVETI NA PRVEM PROGRAMU RADIA SLOVENIJA

V oddaji Kmetijski nasveti boste lahko poslušali nasvete za čebelarje: V TOREK, 1. SEPTEMBRA, ob 12.30, bo Pavle Zdešar spregovoril o izkušnjah v letošnji čebelarški sezoni, v TOREK 15. septembra bo Jože Matavž spregovoril o zdravljenju čebel v Prekmurju, zadnji TOREK v mesecu 29. septembra pa bo Milan Vajda govoril o problemih usmirjenega čebelarja.

Ivanka Polanec, Radio Slovenija

JOŽE RIHAR s.p.

ČEBELARSTVO IN IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME

- Izdelujemo žične matične rešetke za vse vrste panjev, čebelarške lopatke, plastične odtočne pipe, lovilce rojev, stroje za ometanje čebel, osemsatna kasetna točila.
- Meljemo sladkor in izdelujemo sladkorne pogače, v zalogi imamo že narejene pogače po konkurenčnih cenah - prepričajte se!
- Izdelujemo satnice in kuhamo voščine.

Jože Rihar, Gaberje 42, 1356 Dobrova, tel/faks: 061/ 641-106

APIS M & D d.o.o.

MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA

tel., faks.: (061) 751- 282

Odprto: od 9.-12. in od 16.-18. ure

PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH

• IZDELUJEMO POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL, PO ŽELJI Z DODATKOM ZDRAVILNIH SREDSTEV

• APNENOGEL • NOSEMAGEL • STIMULANS • VAROGEL

• NA DEBELO IN NA DROBNO PRODAJAMO TUDI VSO ČEBELARSKO OPREMO

• POZIMI IN SPOMLADI ORGANIZIRAMO STROKOVNA PREDAVANJA IN NAKUP ČEBELARSKE OPREME V PRVI POTUJOČI ČEBELARSKI TRGOVINI PRI NAS

Vse čebelarje in čebelarška društva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti.

• V zvezi s tem imamo urejeno vso dokumentacijo in vse možnosti za izdelavo.

• Satnice izdelujemo z novimi sodobnimi stroji, velikost celic popolnoma ustreza naši kranjski čebeli.

• Vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 125 °C.

• Priporočamo vam, da se za nakup satnic dogovorite v okviru čebelarških društev (ugodnejša cena), po dogovoru pridemo po vosek tudi sami (če ga imate več kot 300 kg).

• Iz enega kilograma voska po dogovoru izdelamo od enajst do dvanaest AŽ satnic.

• Cene za predelavo voska v satnice so zelo ugodne, in sicer od 220 do 250 SIT za kilogram.

• Vosek odkupujemo po 600 do 700 SIT za kilogram.

• V zalogi imamo satnike, šestkrat vrtane, zbite ali lepljene.

PRIZNANO VZREJEVALIŠČE MATIC APIS M & D d.o.o., VRHNIKA

Sprejemamo prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme.

NAŠE ČEBELJE PAŠE 8

1. Navadna ajda, *Fagopyrum esculentum* Moench, je predstavnik družine dresnovk. To je enoletna zelnata rastlina s krepkim, kolenčastim, povečini rdečim stebлом. Listi so suličasti, tako dolgi ali daljši kot široki. Cvetno odevalo je belo ali rožnato. Ajda je rastlina vlažnega podnebja. Gojena, tu in tam podivjana. Cveteti začne 20. do 25. dan po tem, ko

1. Navadna ajda (*Fagopyrum esculentum*)

2. Lisasti dimek (*Crepis capillaris*)

3. Bela medena detelja (*Melilotus alba*)

4. Slezenovci (*Malva* spp.)

je odgnala. Cveti avgusta in septembra. Včasih je bila pri nas poglavitna paša. Čebelarji so pospeševali rojenje, tako da so dobili čim več družin, ki so jih nato odpeljali na bogata ajdova pasišča. Ajda je bila zelo medovita, čebelam je dajala velike količine medicinine. Ajdov med je temen in zelo aromatičen. Zdaj ajda ne medi več, pa tudi sejejo jo le še na majhnih površinah.

2. Lisasti dimek, *Crepis capillaris* (L.) Wallr., sodi v družino radičevk. To so rastline z mlečnim sokom (sem sodi tudi potrošnik ali cikorija). Raste na obdelanih in opuščeni njivah in v vinogradih, na travnikih, kamnitih in peščenih krajih, od nižin do montanskega pasu po vsej Sloveniji. Cveti od junija do oktobra. Na njem dobijo čebele povečini le medicino, pomemben pa je zaradi svojega dolgotrajnega cvetenja v obdobju, ko čebelam ponekod že primanjkuje paše.

3. Bela medena detelja, *Melilotus alba* Medik., je dvoletna rastlina iz družine metuljnic. Cvetovi so viseči, združeni v mnogocvetna, podaljšana, rahla socvetja. Zraste do meter visoko. Raste na obdelanih in neobdelanih tleh po vsej Sloveniji, predvsem ob robovih polj in ob poteh. Cveti od maja do septembra. Je odporna proti suši. Sodi med dobro medeče rastline, predvsem v drugem letu. Čebelam daje obilo medicinine in cvetnega prahu. Obnožina je rumena kot vosek.

4. Slezenovci, *Malva* spp. L., sodijo v družino slezenovk. Zunanja čaša je sestavljena iz 13 listov. Listi zunanje čaše so ločeni, le pri dnu so zrasi s čašo. Pri nas rastejo različne vrste slezenovcev, povečini v bolj suhi, pusti prsti ob poteh, med grmovjem, ob njivah in travnikih, od nižin do montanskega pasu. Nekatere vrste so tudi gojene ali podivjane. So enoletne do večletne rastline. Cvetijo od maja do oktobra. Slezenovce čebele radi obiskujejo, saj na njih dobijo obilo medicinine. Ob nabiranju medicinine se na čebele navadno prime bel, grobo zrnat cvetni prah.

5. Travniska krvomočnica, *Geranium pratense* L., je večletna zelena rastlina iz družine krvomočnic, z razvejanim stebлом, ki zraste tudi do 70 cm visoko. Cvetovi so zvezdasti. Raste po vlažnih travnikih, ob potokih in po grmovnatih krajih. V nekaterih vzhodnih delih države ne raste. Cveti od junija do avgusta. Čebelam daje medicino in cvetni prah. Pri nas rastejo še druge vrste krvomočnic in tudi te dajejo čebelam medicino in cvetni prah, zato jih radi obiskujejo.

6. Navadna krlenka, *Lythrum salicaria* L., sodi v družino krvenkov. Listi so suličasti s srčastim dnom. Listi zunanje čaše so šilasti, dvakrat daljši od čašnih listov. Socvetje gosto, oblikuje podolgovato, klasasto metlico. Raste po vlažnih travnikih in obrežjih voda, od nižine do montanskega pasu po vsej Sloveniji. Cveti od junija do septembra. Čebelam daje veliko medicinine in cvetnega prahu. Na območjih, na katerih raste na obsežnejših površinah, in ob ugodnih razmerah čebele naberejo znatne količine medu zamolklo rumene barve.

Besedilo in fotografije: Janez Gregori

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo "Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko" leta 1898.

Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Cankarjeva 3, 1000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992, faks: 12 61 335, E-pošta - cebelarska.zveza.slo@sioi.net

Izdajateljski svet: Lojze Peterle, dipl. inž. arh. Marjan Debelak, prof. Janez Mihelič, dr. Jože Šnajder, dr. Janez Poklukar in dr. Aleš Gregorc.

Uredniški odbor: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, dr. Jurij Senegačnik, doc. dr. Janez Poklukar, mag. Mira Jenko-Rogelj, dipl. inž. arh. Marjan Debelak, dr. Aleš Gregorc in dr. Janko Božič.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič, lektorica: prof. Nuša Radinja.

Letna naročnina za leto 1998 za nečlane je 5.500,00 SIT. Posamezna številka stane 550,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 4.500 SIT. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas (20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 40 SIT.

Reklamni oglasi: cela barvna stran na ovitku 50.000 SIT, v sredini 30.000 SIT, pol strani 15.000 SIT, četrt strani 7.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10%, za 6- do 10-kratno objavo 20%, za celoletno objavo 30%. Splošni oglasi po 40 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka žiro računa pri APP v Ljubljani je: 50100-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za kulturo Republike Slovenije (23/39-92) sodi Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja (13. točka tarifne številke 3), za katere se plačuje 5-odstotni prometni davek.

Tiska KURIR p.o. Ljubljana, Parmova 39. Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak.

5. Travniška krvomočnica (*Geranium pratense*)

6. Navadna krvenka (*Lythrum salicaria*)